

Juan Beriain

**TRATAZEN DA
NOLA ENZUN
BEAR DEN MEZA**

Fitxategi hau “liburu-e” bildumako alea da,
liburu elektronikoen irakurgailurako prestatua.

Liburu gehiago eskuratzeko:

<http://armiarma.com/liburu-e>

Bertsio elektroniko honen egilea: Iñaki Camino.

Iturria: *Tratado de como se ha de oyr missa*, Iuan de
Beriayn. Carlos de Labayen, 1621

<http://klasikoak.armiarma.com/>

Egileari buruzko informazioa:

<http://zubitegia.armiarma.com/egileak/00617.htm>

**TRATAZEN DA
NOLA ENZUN
BEAR DEN MEZA**

**TRATADO DE COMO
SE HA DE OYR MISSA**

**escrito en Romance y Bascuence,
lenguages de este Obispado de Pamplona**

Dirigido al muy illustre Cabildo de Pamplona
en sede vacante

Compuesto por el Licenciado
don Iuan de Beriayn, Abad de Vterga

Año 1621

EN PAMPLONA

Con licencia del Real Consejo de Nauarra:

Por Carlos de Labayen.

*Vendense en la misma Emprenta,
a la Cuchilleria*

LENBIZIKO KAPITULOA

Zeñetan adizera ematen baita zerden Meza

Gauza ziertoa da eze gauza bat eginen badu persona batek ongi bear duela jakin zer gauza den, eta nola bear duen egin, berzela eztuela eginen, edo eginen duela gaizki ala bada Meza ongi enzuteko, zeñetan baitirade misterioak ain andiak bear du jakin zer den, eta nola bear duen enzun, berzela eztu enzunen ongi.

Meza da sakrifizio egitea Kristo gure launas, eta adizera emate bat zer guregatik egin izandu zuen bere bizian, eta heriozean, eta hau nola den obekiago adizeko bear da jakin nola Mezan daukagun presentean laungoikoaren Semea gizon egin zena, zein konzebitu izandu baitzen Andre dona Mariaren sabelean Espiritu sandua-ren obras, eta jaio zena arenganik geldizen zela beti birjinik, eta zirkunzidatu zutena, eta Errege Magohek adoratu, tenplora eramo zutena, eta Simeon Sazerdote sanduak bere besoetan artu

izandu zuena, Doktoren artean egondu zena, zein ibildu baizen ludeako, eta Galileako karriket-
tan, eta plazetan, eta zeinbat etxetan, erakusten
guziei zeruko bidea, eta orai Mezan Sazerdotea-
ren agotik enzuten dugu Ebanjelioa zeñetan bai-
taude eskribaturik horduan munduaren salbaza-
llean predikatu zituen itzak berak, eta ala orai
ezta izanen probetxu gutiagoreki baldin nai
badugu aihesas aprobetxatu, alas eta dutenean
horduan zuten birtutea bera, Mezan daukagu
presentean Sakramentu, eta sakrifizio sanduau,
orai Mezan errezebizen, eta ofrezizen dena orde-
natu zuena, orai egiten dituela milagro aihek
berak Orzegun Sanduan egin zituenak Sakra-
mentu sanduau ordenatu zuenean, zeren hor-
duan milagro egiten zuela itzen birtutes izuli
zuen ogia bere gorpuzean, eta ardoa bere odo-
lean ematen ziotela fakultade eta podoreau bere
diszipuluei, eta aihen ondoreko Sazerdote guziei,
eta ala orai Sazerdoteak mezakoan erraten
dituen bezala itz aihek berak aren izenean izul-
zen du ogia Iesu Kristoren gorpuzean, eta ardoa
aren odolean, alako maneras eze itzak konsagra-
ziokoak erranes gero, ezpaita an ogirik, eta ardo-

rik batere baizik aien lekuan Iesu Kristoren gorpuza, eta odola, eta ala bear da aditu erraten denean izulzen da ogia Iesu Kristoren gorpuzean, eta ardoa aren odolean nondik dator erratera S. Ioan Krisostomo, eze Mezan daukagula Orzeguneko mai guzis abarasa hura, eta ala Mezan eztugula deuserere gutiago an zen baino, Mezan daukagu presentean laun hura, zeñek munduan zebillenean errezebizen baizituen bekatariak, eta guziei ondasun egiten ziotena orai miserikordia, eta ondasun, eta podorea horduan zuenareki berareki, eta deseoareki konberti ditezen, eta ala barkazeko bekatarietara beren bekatu guziak.

Emen Mezan daukagu presentean munduan zebillenean, anbat milagro egin zuena, eta orai Mezan here egiten dituela, zeren orai here Sazerdoteak erran itzak konsagraziokoak, eta Iesu Kristok milagro egiten duela izulzen du ogia bere gorpuzean, eta ardoa bere odolean, bada hau ezta milagro txikiago esposalletan egin zuena baino, non uras egin izandu baizuen ardoa, aitzetik da andiago, eta ezta milagro txikiago orai Mezan egiten duena baita, eze Iesu

Kristo zeruan dagona bere Aita eternoaren eskuian laun hau berau an faltarik egiten eztuela baitago hostia konsagratuan, eta Kalizan ardoa konsagratus gero, eta laun hau berau mundu guzian hostiak, eta kaliza ardoa konsagratus gero dauden guzietan milagro hau diot ezta txikiago Lazaro resuzitatu zuenean egin zuena baiño, aitzetik da andiago. Mezan daukagu presentean lesu Kristo atzeman zutena, eta gaizki tratatu Ierusalengo karrketan, eta etxetan azotatu zutena ain kruekiro, zeinei ezarri baizioten buruan koroa errenes eginikakoa egiten zutela harzas eskarnio, eta burla, idukiturik burlasko Erregea zela, eta bere soñetan eraman zuena gurutzera Kalbarioko oianera, eta bere bestidurak edeki, eta billosirik itzees oñetan, eta eskuetan atrabesaturik, krueldade andiareki, odola txirriaka zeriola goititu zutena, non ofrezitu baizen gurutzean, guregatik ilzen zela, bada launau berau daukagu orai Mezan presentean, bera ofrezizen dela Aita eternoari guregatik, eta ala sustanzias den bezanuates, da Orzillare Sanduan ofrezitu zena bera, nola baitio Konzilio Tridentinoak, solamente orai ofrezizen den manera

mota da diferentea, zeren Orzillare Sanduan gurutzean dolore eta tormentu andia sufrizen zuela, eta bere odola itzees eskuetan, eta oñetan egin ziskioten zaurietarik ixurzen zuela, eta trabaju ohek errezebizen zituela, munduan zira-den gizon gaistoenetarik, zeñek etsai andiak bezala krueldade andiareki piedaderik batere bage atormentazen, eta afrentazen, eta injuriaz-zen zutela ofrezitu zuen bere gorpuza, eta bere odola bere Aita eternoari gurutzean guregatik ilzen zela, baia Mezan ofrezizen du bere gorpuza eta odola, dolorerik, eta tormenturik batere bage, eta odolik ixuri bage, aitzetik zeruan duen gloriareki, eta majestadeareki berareki, eta komunkiro sazerdote sanduek laungoikoaren adiskidek, eta zeruizariak ofrezizen dutela, eta ez horduan bezala itz gaiztoak erraten dituztela aitzetik adorazen, reberenziazen eta alabazen dutela.

Mezan daukagu presentean irurgarren egu-
nean iletarik resuzitatuzen launa, eta gero zeru-
ra igan zena, eta bere Aita eternoaren eskuian
dagona, zeruko, eta lurreko Erregea, eta launa
den bekala, bada launau berau bere personas

yori fiatu bage negozio hau ez Aingiruei, eta berzeri, dago Mezan aldarean Sakramentu sanduan adizera ematen digula, eta onetako memoriara ekarzen digula, zer laun onek egin izandu zuen bere bizian, eta heriotzean guregatik, oroitgaitzen harzas, eta eman drazkiogun graziak, eta alaba dezagun eta zeruizatu, eta ala aprobetxa gaitzen launonek bere bizian, eta heriotzean merejitu ziskigun ondasunes.

Intenziorik prinzipalenetatik bat Kristo gure launak, izandu zuena Sakramentu eta sakrifizio sanduau ordenatu zuenean zen egin zedin aren memorian ala manatu zuen erraten ziotela bere Apostoluei, eta aien ondoreko Sazerdotei misterioau zelebrazen duzuen horos egizue nizas oroitzen zaratela zer egin dudan zuengatik neure bizian, eta heriotzean, onetako geiago gu obligazeagatik etorzen dela launau zerutik Aldarera Meza erraten denoros, kunplizen digula bere Elizari prometatu zuena konsidera zazue zueki geldizen naizela munduaren azkeneraño, onetako arzen duela Sazerdotea aren ministroa bezala, aren partes, eta aren izenean atra dedin Meza erraterabeztiturik beztidures zein eliza sanduak

baitauzki ordenaturik Espiritu sanduak erakusirik zeñek adizera ematen baitigute, zer Kristo gure launak guregatik egin zuen bere Pasioan.

Lenbiziko beztidura Meza errateko Sazerdo-teak arzen duena, deizen da Amitoa, zeñes estalzen baitu burua, eta gero erausten du lep-otik bera, onek adizera ematen digu beloa zeñes soldadoek pasiosko gauhean lesu Kristos eskar-nio, eta burla egiten zutela estalzen ziskiotela begiak, eta ala ematen ziskioten bearrazaldeko-ak erraten ziotela adibinazak nork ematen drauan manera onetan burla egiten zutela, eta onetan plazer arzen, eta onla denbora pasazen zutela.

Gero arzen du Alba, baita elizako atorra, zein Meza erraten duenak janzizen baitu, onek adize-
ra ematen draugu beztidura txuria, zeñes Hero-
desek manatu baizuen beztu zezaten irudirik hari
zela gizon heroa eta juizio bagea zeren galdegi-
nika aniz gauza ezpaizio respondatu, eta beztu-
dura ones beztitu, eta Herodesek, eta Korteko
jendeak, eta soldadoek egin zuten arzas burla,
idukiturik herozat.

Gero arzen du zinta zeñes erzizen baitu gerria, onek adizera ematen draugu nola Kristo gure launa lotu zuten kuerdes pilare batean non azotatu baizuten krueldade andiareki.

Gero arzen du Manipuloa ezkerreko besoan, onek adizera ematen digu kuerda aies zeñes Orzegun Sanduan Iesu Kristo, atzeman zutenean lotu baizuten.

Gero arzen du Estola eta lepotik bera, eta bularretan atrabesazen du alde batetik berzera, onek adizera ematen digu soka zein ezarri bai-zioten Kristo gure launari lepoan seguroago era-mozeagatik, eta afrontu geiago emateagatik harzas tirazen ziotela Ierusalengo karriketetan.

Azkenean guzien gañean ezarzen du Kasulla zeñek adizera ematen baitigu gurutzea Kristo gure launak bere soñetan eramo zuena Kalbario-ko oianera artan guregatik ilzeko.

Kalizak zein baitrama Sazerdoteak Meza errateko adizera ematen digu obia zeñetan orzi izandu baizen gure launa munduaren Salbaza-llea.

Patenak kalizaren gañean dramanak, adizera ematen draugu, arria andiura zein ezarri baizioten Kristo gure launari obiaren gañean.

Korporaleek, adizera ematen digute maindre garuia, eta txuria, zeñes mortajatu baizuten Kristo gure launaren gorpuza.

Aldareak adizera ematen draugu Kalbarioko oiana, non ill izandu baizen munduaren salbaza-
llea.

Gauza ohek guziok da ongi konsidera ditzagun, eta ohasas oroit gaitezen eta eman drazkiogun launoni graziak, eta zeruiza dezagun zeregatik gure amorekatik pasatu zuen, eta sufritu anbat dolore eta trabaju, eta heriotzea ain dolore, eta pena anditakoa, da launonek guregana daukan amorioa ain andia eze orai nezesario izandu baliz trabaju guziak, eta heriotzea sufri-
zera eginen baizuen guregatik, baia nola hau ezpaita konbeni, eta bear nai du egunoros egin representazio hau baita guri memoriara ekarzea zer guregatik egin duen, onetako etorzen dela zerutik Aldarera Meza erraten den horos, graziak eman drazkiogun, eta arrazio den bezala aren zeruizuan enplea gaitezen nai duela laun onek

atra dedin sazerdotea Meza erratera orai erran dugun beztidures rebeztiturik aren lekuan, eta ala atrazen denean Sazerdotea Sakristiatik rebeztiturik begiratu bear diogu Iesu Kristori berari bezala ikusi baigindu zioaienean guregatik ofrezizera, zerengatik Sazerdoteak rebeztiturik doaienean Meza erratera representazen du Iesu Kristo gure launa atrazen dela Pilatosen etxetik gurutzea soñetan duela artan Kalbarioko oianean guregatik kruzifikaturik ilzeko.

BIGARREN KAPITULOA

Zenbat agradazen zaion laungoikoari Meza enzutea han ofrezizen zaion sakrifizioagatik

Nola Kristo gure launak bere bizian, eta heriotzean egin zituen ondasunak, eta obra guziak izandu baiziraden aren Aita eternoak ordenaturik, aren gogora egiteagatik, eta aren amorekatik, eta nola gauza ohek guziok baitauzki aren dibina Majestadeak orai ain presentean, eta ain agradazen zaizkiola nola obratu zituenean, eta nola orai Mezan ofrezizen baizaio lesu Kristo bera, gauza egin, eta merejitu zizkigun guzieki, emendik da, eze Mezan ofrezizen den sakrifizioa dela abentajatuago, eta obeago, eta geiago agradazen zaiona konparaziorik bage, ez es berze sakrifizio guziak.

Sakrifizio ofrezizea, da laungoikoari zeinbait hark kriaturikako gauz ofrezizea ezaguzen dugula launau dela laungoiko egiaskoa, eta ala

guzien kriazalea, eta guziei ondasun eginzalea zeñenganik baititugu ondasun guziak, eta nola launau baita solamente laungoikoa berdaderoa, eta egiaskoa, eta ez berzerik ala laun **hon** bear zaio ofrezitu sakrifizioa, eta ez yori berzeri.

Ezta izandu munduan eta ezta jenderik ain barbarorik, eta adimentu gutitakorik, ezpaitute ofrezizen sakrifizioak, bere laungoikozat dauzkiteni falsoak izanagatik, baia laungoiko egiaskoaren baitan sinestatu dutenek laun honi beroni, nola egin izandu baizuen Abel justoak laungoikoren zeruizariak ganado zuen oberenetarik eskojiturik, eta gero Noe justoak pasatus gero tenpestade dilubioko andihura egin zuen Aldare bat, eta han ofrezitu zuen sakrifizioa gelditu zen animale garuietatik, eta sazerdote Melkisedek ofrezitu zuen misterio anditako sakrifizioa ogia, eta ardoa, eta patriarka Abrahamnek auniz aldiz leizen da nola egin zituen Aldareak, eta aietan ofrezitu zituen sakrifizioak, eta berze aunizek here, baia manera onetako sakrifizioak gelditu zirade, eta akabatu.

Orai Ebanjelioko, eta graziasko denbora ditzoso onetan ofrezizen diogun sakrifizioa laun-

goikoari da Iesu Kristo munduaren salbazalea Orzillare Sanduan guziengatik ofrezitu zena, eta ala sustanzias den bezanbates da sakrifizio hura bera nola baitio Konzilio Tridentinoak hau da gauza konsuelo anditakoa ongi konsidera dezanarendako zeren hura bera denean, bear du orai Mezan ofrezizen dugunean izan ain poderoso, eta bear du, izan anbat birtute, eta fuerza guri geren bekatuak andiak izanagatik barkazeko, eta bekatuengatik zor dugun zor guzias laungoikoa pagazeko, eta bear du izan orai ain poderoso aren medios erdesteko laungoikoarenganik konbeni zaizkigun gauza guziak geuren arimen salbazeko nola erdeziko baikinduen Orzillare sanduan baldin haurkendu bagina presentean Kalbarioko oianean, Kristo gure launa gurutzean ofrezitu zenean, eta ala da eze orai Mezan ofrezizen zaionean, Aita eternoari agradazen zaio anbat nola orduan, eta ez solamente agradazen zaio sakrifizioau geiago ezes berze gauza ofrezial dakioken guziak baieta ezin agradatu zaio beinere, eta ezin agrada dakiokke gauzarik baterere baizik sakrifizionen medios, nola erran izandu baizuen Aita eternoak Iesu Kristo bataiatu, eta

transfiguratu zenean: Au da ene semea onerizia zein agradazen baizat denagatik zeren baita laungoiko bat eneki, eta Espiritu sanduareki, eta ala ain ona, ain poderosoa nola ni eta Espiritu sandua zeinengatik agradazen baizazkit berze gauza guziak, eta ez berzela, bada laun hau zein anbat agradazen baizaio zeñes anbat gusto, eta kontentu errezebizen baitu, igorzen digu Aita eternoak zerutik Meza erraten denoros guk igor drazogun ofrezizen diogula Mezakoan sakrifizioan, eta hau da meza erran nai baitu igorzea, zeren nola leen igorri izandu baizuen Aita eternoak bere semea mundura egin zedin gizon, eta ofreziz zedin gurutze batean guregatik ala orai igorzen draugu zerutik aldarera Meza erraten denoros Sakramentu sandura, Kristio fielek igor drazoten Aita eternoari sakrifizioan ofrezizen diotela, eta ala aren medios erdezi dezaten lesu Kristo gure launak bere bizian eta eriotzean merejitu ziskigun ondasun guziak, nola baitio Konzilio Tridentinoak erraten duela egunoros ofrezizen diogula sakrifizioau zeren eman daki-gun Orzillare sanduan gurutzean ofrezitu zenean

merejitu ziskigun ondasunak, eta aren medios barka drazkigun egiten ditugun bekatuak.

Erran denetik atrazen da lenbizikorik eze Meza dela gauza bat zeñetan honra geiago ematen baizaio laungoikoari, eta geiago agradazen zaiona ez es berze gauza guziak zeren artan ofrezizen baizaio erran den bezala Iesu Kristo zeñek geiago honra ematen baitio ez es berze gauza guziek, ezin Andre dona Mariak, Aingiruek, eta sandu guziek eman drazokete anbat honra, eta kontentu nola Iesu Kristok, alaber atrazen da eze Iesu Kristori agradazen zaiola geiago Meza ez es berze gauzak zeren aren borondatea baitago gauza guzietan konformaturik bere Aita eternoareki, eta ala erran dezakegu eze Birjina Mariari, eta berze sanduei ezin eman drazokegutela anbat honra, eta kontentu, eta ezin erakutsi dezakegula berze gauzetan garadela aien debotoak, eta afizionatuak, anbat nola ofrezizeas laungoikoari Mezan ofrezizen den sakrifizioa, aien izenean, eta honran, ez zeren ofrezi baititeke sakrifizioa sanduei zeren hau yolako maneras ezin egin diteke nola baitio Konzilio Tridentinoak solamente bear zaio ofrezitu laungoikoari, oroi-

tzen garadela sandues, aiek egin zituzten ondasunes, eta obres, eta orai zeruan ematen dioten glorias, guzies graziak ematen dizkiogula, eta oneki batean ofrezizen dizkiogula aiek egin zituzten obrak, eta ondasunak, eta aietan supli ditezzen guri falta zaiguna, eta guregatik bitartekoazale gerta ditezzen, otoitz egiten dutela laungoikoaren aurrean zeruan, zeñes gu oroitzen baikarade lurrean.

Bigarrena, erran denetik atrazen dena da, eztela joan bear Mezara gogo gaizes, eta ezin geiagos bezela, baizik borondate ones eta gogotik, alas eta Mezan egiten zaionean laungoikoari anbat zeruizu, eta ematen zaionean anbat kontentu nola erran baita. Zer intenzioreki, eta nola bear den Mezako sakrifizioa ofratu gero erranen da.

IRURGARREN KAPITULOA

**Zer egin bear den leen Meza
ongi enzuteko,
eta zer intenzio eramo,
eta zer reberenziareki,
eta debozioreki egon bear den**

Meza enzutera goazenean egin bear dirade bi gauza, lenbizikoa da, konsideratu nora noaie, eta zertara. Erregen etxetara doazenak aieki minzazera, eta negoziazera, lenbizikorik pentsazen dute, eta konsiderazen, eta auniz aldiz zer tratatu bear duten, eta negoziatu, eta nola baie-ta gauza inportanzia guttiago diradenetan ongi egiteko bear da leenik konsideratu, zer egin bear den, eta nola San Basiliok dion bezala erraten duela baldin ofiziale batei zeñei ematen baizaio obra bat egin dezan, artan pensa ezpadez, eta nola egin bear duen, eztu eginen, edo eginen du gaizki, bada gauza ain gutti inportazen denetan ongi egiteko bear denean lenbizikorik pentsatu eta konsideratu zer egin bear den, eta nola, arra-

zio geiago da gauza ain andian nola baita Meza enzutea, leenik konsidera dedin nola doaien Meza enzutera, eta nola bear duen enzun, berze-la ezta ongi enzunen.

Bada Meza ongi enzuteko, lenbizikorik egin bear dena da, alas eta erran denean, eze Meza dela representaze bat adizera emate bat zer Kristo gure launak eginzuen guregatik, bere bizian, eta heriotzean, egin kontu doaiela Kalbarioko oianera, non ill izandu baizen munduaren salbazallea, an presentean aurkenzera konsiderazios bezanbates oroitzen dela, eta konsiderazien duela zenbat trabaju, eta zein andiak pasatu zituen horduan launonek gure amorekatik, eta gu salbazeagatik, alaber izanen da ongi oroitzea misterio aies, zeñek Meza enzuten duenean Eliza ama sanduak zelebrazen baititu, eta partikular-kiro egiten baitu memoria denbora denaren konforme, nola Eguberrietan Iesu Kristoren jaiozeas, gero zorzigarren egunean nola zirkunzidatu zuten, gero Erregen egunean nola Errege sanduaiek adonatu zuten, eta ala berze misterioes, bere baitan egiten duela kontu ezkila adizen duenean deizen dutela, aurkin dedin presentean

Kristo munduaren salbazalleak guregatik, eta gure onetan bere bizian, eta heriotzean obratu zituen misterioetan, eta kontsideratu, eta pentsatu zer egingen nuen, baldin orai dudan fedeari aurkendu baninza Iesu Kristoren laiozean, edo Erregek adoratu zutenean, edo berze gauza egin zituenean, klaro dago eze edozeñek erranen duela joanen zela gogotik munduaren Salbazallearen ikustera, adorazera, eta alabazera, eta graziak ematera anbat guregatik egin duen ondasunengatik, eta deseoreki zeruizazeko, eta agradazeko nai luen gauzetan, eta aprobetxazeko ain okasio onas eskazen liola ondasun auziz, eta andiak ala arimarendako, nola gorpuzarendako, ala bada joan bear dut Meza enzutera deseoreki ikusteko munduaren salbazallea arimaren begies Sakramentu sanduan fedearen medios zinstatzen dudala Aldareko Sakramentu sanduan dagola Iesu Kristo, hau da Iesu Kristo ikustea fedear den bezanbates, eta joan bear dut deseoreki launau adorazeko, alabatu, eta graziak emateko, eta deseoreki, eta propositureki zeruizazeko, eta agradazeko nai duen gauza guzietan, eta eskatu nezesidade dudan gauza

guzien erremedioa, barka drazkidan neure falta guziak, eta aurrera didan fabore emendazeko, aren zeruizuan bizizeko, eta deseoreki atrazeko probetxu auniz ain okasio onetik.

Eta zeren bere partetik ezar eztezan estorburi, bigarren gauza egin bear dena da, gendu bereganik bekatu mortale dena, eta egon laungoikoaren grazian, zeren bekatu mortaleak estorbazen du eztezagun erdezi laungoikoarenganik Mezakoan anbat probetxu, nola atra baitetzakegu estorbuau gen badezagu, zeren bekatu mortalean dagona da laungoikoaren etsaia, bada persona bat baliaie mertxede eskazera bere Erregeri, eta jaunari jakinika aren kontrarioa, eta etsaia dela erran lazokete, nola atrebizen den eskazera Erregeri mertxede egin drazon, jakinika dagola aren desgrazian, ala bada Mezan erdesteko nai duena, eta konbeni zaiona, bear du gendu bereganik bekatu mortalea baldin artan badago, duela urriki, eta damu biotzean, bere bekatu egines laungoikoaren amoreakatik, zeren baitirade aren dibina Majestadearen kontra: daukala proposito firme bat emendazeko, eta konfesazeko, urrikimentu, eta damutasuna

badu bere bekatu egines bear den bezala, deitzen baita kontrizioa, onen medios bereala genduko zaizkio bekatuak, eta geldituko da laungoikoaren grazian, eta adiskide, onla erdeziko du laungoikoarengatik eskazen diona.

Intenzio eramo bear dena Meza enzutera doaienean, lenbizikoa, eta prinzipalena da, laungoikoari kontentu emateagatik, eta agradazeagatik gauza batean, zeñes anbat zeruizazen baita, nola Mezan egotea, eta hartan ofrezizeas Iesu Kristo bere Semea guzis maitea, eta onerizia.

Bigarren intenzioa, eramo bear dena da, atrazeko al dagien probetxu guzia beretako, ete bere proximo lagunendako ala biziendako nola purgatorioan dauden arimendako, alas eta Mezan egiten diraden orazioak, eta sakrifizioa ofrezizen dena, guziendako aprobeaxzen diradenean.

Zer debozioreki, eta erreberenziareki bear den Meza enzuten denean egon, erranik dago zein justu, eta arrazio den egon gaitezen, ez solamente geuren biotzes, eta pensamentues konfesazen dugula Iesu Kristo guzien laungoi-

koa, eta launa dagola Sakramentu sanduan, eta adorazen dugula geuren kriazallea, eta salbazallea bezala, eta ala ezaguzen dugula, ezkaradela digno aren aurrean egoteko bai eta onezas landara arrazio da gauden belauriko bi belaines ijilik, eta geldirik, ez begirazen dugula alde batera eta berzera, eta ez minzazen garadela batak berzeareki, nola askotan auniz egoten baita ezpallirate atrebituko onla egotera munduonetako Erregen aurrean.

Egon bear da bada erreberenzia, eta debozioreki. Lenbizikorik, zeren Meza enzuten duena baitago Iesu Kristoren aurrean, zeñen aurrean jarrizen baitirade belauriko, zeruan diraden Aingiruak, eta sanduak, eta lurrean diraden personak, eta infernuan diraden demonioak.

Bigarrena, zeren Meza enzuten duena baitago negoziazen laungoikoareki eskazen diola auniz gauza, eta inportanzia anditakoak argatik Sazerdoteak erraten du auniz aldis: *Oremus*, abisazen gaituela otoitz egin dezagun zeren hura dela denbora ona negoziatzeko, eta erdesteko langoikoarenganik bear dugun guzia, bada nor da eskazera determinazen denean persona bati

ainiz konbeni zaion gauza bat ezpaitio eskatuko errespetureki konsidera zazu nola atarrietan dabilzan pobreak eskean, zenbat humildadereki, zenbat erreberenzia egiten duten txapela eranziarik, eta ohek guziok gizon bati, eta limosna txiki batengatik, bada arrazio geiago da gu gauden humildade, eta erreberenzia geiagoreki, laungoikoareki eskazen diogunean anbat gauza, eta lesu Kristoren aurrean, eta ain inportanzia anditakoak, eta geiago konbeni zaizkigunak, ezez munduonetako gauza guziak, zeren Mezan eskazen diogu barka drazkigun aren dibina Majestadearen kontra egin ditugun faltak, eta geuren nezesidade guzien erremedioa, eta digun fabore, eta grazia ongi bizizeko, eta ala gloria erdesteko, bada gauza ohek dudarik bage dirade geiago konbeni zaizkigunak, ezez munduonetako guziak, bada gauza ohek erdesteko laungoikoa-renganik, garade gu pobreago, ezez munduan geien diradenak, baitirade pederoso, eta abaraz geien denarendako, zeren gauza guziak ala munduonetan bizizeko, nola gloria erdesteko bear ditugunak, erdetsi bear ditugu laun onenganik, eta ala arrazio geiago da gu gauden erre-

berenzia, eta debozioreki, Iesu Kristo gure launaren aurrean.

Irugarren gauza, zerengatik egon bear baitugu atenzioreki, eta debozioreki, da zeren orai erran dugun gauza inportanzia anditakoak erdesteko ofrezizen baitiogu presente bat guzis abaratsa, eta balore anditakoa, eta guzis agradazen kaiona laungoikoari, baita Iesu Kristo munduaren salbazallea, bada persona batek dramanean urresko taza bat balore anditakoa presentazeko Errege batei, egiten dio zerbait maneras reberenzia eramozeko eskuak garuizen dituela, eta beztidura obrenak arzen dituela, eta ala apainzen dela, eta pensazen duela nola bear dion presentatu agrada dakien bezala, zenbat bada arrazio da, daukagun erreberenzia geiago Mezan gaudenean, alas eta an ofrezizen diogunean, eta presentazen munduaren Salbakallea Kristo gure launa, bere ondasun merejitu zizkigun guziheki, eta ez lurreko Erregeri baizik laungoiko egiaskoari, baita Errege guzien Erregea, eta jauna gauza guziak dakizkiena, eta nai duen guzia egin dezakena.

Eusebiok kontazen du, eze Erromako jendeak, ofrezizen zituztenean beren sakrifizio falsoak etzutela enzuten pregonarien oiua, baizik erraten ziotela egizue egiten duzuen, pensazen duzuela zer egiten duzuen, zaudete gogos, eta pensamentus egiten duzuen gauzan. Eta Mauruak sarzen diradenean beren mezkitan non jantzen baitirade Mahomari otoiz egitera, daude ain atenzioreki, eze sentituagatik edozein arrotu, ezpaitirade meneazen beren lekuetatik, eta ez minzazen batak berzeki, bada arrazio geiago da Kristioak dauden debozioreki, eta atenzioreki Meza enzuten dutenean daudenean minzazen, eta negoziazen laungoiko egiaskoareki, alas eta arrazioa, eta Aingeru begirazen gaituena daudenean oius, abisazen gaituztela biotzean barrenean gaudela atenzioreki, eta debozioreki konsiderazen dugula, gaudela laungoikoaren aurrean, aren Majestadeareki minzazen, eta negoziazen.

Laurgarrena, egon bear dugu atenzioreki, eta erreberenziareki, zerengatik Mezan baizaude Aingeru sanduen konpañian gu aieki, eta aiek gureki, dotrina ziertoa da san Jeronimok dion bezala eze, bapedrak duela Aingeru bat begira-

zen duena, eta gu akonpañazen, gaituena nora
nai bagoas hara, eta Mezan daude gureki, gure
orazioak, eta otoitzat eramozeko laungoikoaren
aurrera, guregatik otoitz egiten dutela, eta ala
pensatu bear dugu, nola ala baita, eze baldin
Mezan badaude eun persona edo gutiago, edo
geiago, daudela gureki anbat Aingeru begirazen
gaituztenak, bai eta berzerik guzis auniz, zeren-
gatik san Gregoriok dion bezala, Mezako miste-
rioak, eta ofizioak egiten diradenean, irikizen
dirade zeruak, eta jaizizen dirade Aingeruak
Aldarera, eta daude erreberenzia, eta deboziore-
ki adorazen, eta alabazen dutela lesu Kristo aien,
eta gure launa Sakramentu sanduan, eta graziak
ematen dizkiotela guri egiten dizkigun mertxe-
des, deseazen dutela gu here gauden erreberen-
zia eta debozioreki lesu Kristo gure salbazallea-
ren aurrean aiek dauden bezala.

Zierto, da gauza lastima anditakoa, nola ego-
ten baitirade bazuk Mezakoan belauriko sola-
mente belaun bates, alde batera, eta berzera
begirazen dutela, eta bazutan batak berzeareki
minzazen, ezpallitezke atrebi ala egotera mun-
duonetako Erregen aurrean, ezpaitirade deus

laungoikoaren aurrean, zeren baillizate deskortesia andia ala egotea da señale onlakoek dutela fede, eta debozio guti, eta onetan faltazen duten bezala faltazen dutela berze Kristioak duen obligaziosko asko gauzetan, Aingiru sanduak, izanen dirade aitor gaizki egoteones, eta atrebimentuones zeren munduonetako Erregen aurrean egitera atrebituko ez liraten, atrebizen baitirade egitera Iesu Kristo zeruko Erregeren aurrean.

Berze bazuk egoten dirade, ez orai erran denok bezala baia erran baititeke aiengatik dautela Mezan gorpuzes den bezanbates, baia biotzes, eta pensamentus landan, imajinazen, eta pensazen dutela munduonetako gauzetan, haziendan, edo honran, edo berze onlako gauzetan, ezpaitirade lekuartako, eta ez denbora artako: san Agustinek dio gizon guziak bere gorpuzareki, eta biotz guzias, eta bere potentzia guzieki bear duela egon Elizan ofizioak egiten diradenean aietan pensazen duela San Bernardok, korura sarzen zenean erraten zuen, ene kuida-
doak, eta negozioak etxedazue emen arik eta emendik izuli arteraño, zeren noaie laungoikoa-

reki minzazera. Mezara ezta eramo bear berze
negozorik, eta kuidadorik, baizik laungoikoareki
tratatu bear diradenak.

LAUGARREN KAPITULOA

Zer egin bear duen Meza enzuten duenak lenbizitik asi, eta Ebanjelioraño

Atrarik Sazerdotea rebeztiturik sakristiatik Meza erratera, lenbiziko itzak erraten dituenak dirade, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*, erran nai baitu, Aitaren, eta semearen, eta Espiritu sanduaren izenean, abisazen dituela Meza enzuten dutenak, daudela laungoikoaren aurrean, zeñek, ikusten baititu, eta baitauka kontu zer pensazen, erraten, eta egiten duten, hau onla konsideraturik dauden arrazio den bezala pensamentu guzias laungoikoaren aurrean Mezako misterioak zelebrazen, eta egiten diradenean, otoiz egiten dutela aren Majestadeari eman drazoten fabore, eta grazia Sazerdoteari erran dezan Meza ongi, eta an daudenei, alaber enzun dezaten.

Eta nola humildadea baita ondasunen, eta obra onen zimendua, eta zeñetatik asizen baitirade gure platika onak, nola erran izandu bazuen Salomonek, justoak laungoikoaren zeruizariak bere platiken leenean konfesazen du, dela bekataria ala bereala erraten du, Sazerdoteak, ni bekataria, konfesazen duela dela bekataria laungoikoaren, eta Sanduen, eta gizonen aurrean, eta humildadereki eskazen du, otoitz egin dezaten laungoikoari arengatik, ez solamente zeruan dauden sanduek baieta, an Mezan dauden anaiek, Sazerdoteak erraten duenean Konfesioa. Meza enzuten duenak bear du izan biotzean dolore, eta damu bere bekatu egines, pensamentus, itzes, eta obres, bere kriatu zuen launaren kontra, berari egozten diola kulpa, erraten duela, enea da kulpa, enea da kulpa, enea da kulpa guzis andia, propositoreki, eta intenzioreki, ez geiagorik bekatu egiteko, eta andik aurrera aren zeruizuan bizizeko, eta kunplizeko Kristioak dituen obligazioheki, onetako eskazen duela Birjina Andredona Mariari, eta laun done Mikel Aingeruari, eta sandu guziei, eta Sazerdoteari otoitz egin dezaten laungoikoaren aurrean,

arengatik erraten duela, argatik otoitz egiten drahuet Birjina Andre dona Mariari, eta laun done Mikel Aingeruari, eta sandu guziei, zaraten otoitz egille laungoikoaren aurrean enegatik eman drazadan fabore, obratan ezarzeko orai daukadan intenzio onau, eta Mezatic probetxu andia atrazeko.

Erran denetik atrazen da, alas eta konfesa-zen duenean Meza enzuten duenak, dela bekataria laungoikoaren aurrean, eta birjina Andre dona Mariaren sandu guzien, eta Meza erraten duenaren aurrean, eztuela erran bear kunplimentus, eztuela erran bear kunplimentus, eta itzes, solamente, nola erraten baitu urriki eta damu bage eta propositu, eta intenziorik emendazeko eztuela erraten duenak, dakitela onlakohek eze laungoikoak zeruan dagonak eginen duela aiasas burla, eta Birjina Mariak laun done Mikel Arkanjelek, eta Sanduek, argatik erran bear da sines, damu duela bekatu egines, eta propositu, eta intenzio emendazeko.

Eskatus gero Meza enzuten duenak barkazio bere bekatues, Sazerdotea igan Aldarera asizen du Meza, horduan da ongi Meza enzuten duena

asi dedin alabazen duela laungoikoa denarengatik, zeren baita miserikordias, eta ondasunes beterik dagon launa guziei ondasun egillea, eta zeren barkatu baitizkio bekatuak, eta nai izandu baitu, aurkin dedin ain okasio onean aren dibina Majestadearen zeruizazeko, eta agradazeko, eta atrazeko probetxu auniz beretako, eta berze Kristio fielendako.

Eta nola gure ditxa, eta suerte onak etorri bear baitu laungoikoaren miserikordiatik, eta ala gureki usa dezan bereala Sazerdoteak erraten du *Kyrie eleyson, Christe eleyson*, erran nai baitu, launa idukazu miserikordia, Kristo idukazu miserikordia guzas, eta erraten du bedrazi aldis, irur aldis Aitari, eta irur aldis Semeari, eta irur aldis Espiritu sanduari, eskazen diola urrikari dedin trinitate launa, eta barka drazkigun geuren bekatuak, pensamentus, itzes, eta obras, egin ditugun guziak, jakinika ongi Elizak, laungoikoaren kondizioa dela miserikordias usazea, eta eztela **fastiaz** porfiatu, izateas, eskazeas, usa dezan miserikordias gureki, aitzetik jakinika porfiatuas, eta auniz aldis eskazeas, obeki erdesten dela guk bear duguna, eta konbeni zaiguna,

argatik erraten du anbat aldis, *Kyrie eleison, Christe eleison*, launa idukazu miserikordia, Kristo idukazu miserikordia guzas, Sazerdoteak erraten duen bitartean, *Kyrie eleyson, Christe eleison*, Meza enzuten duenak guzis zines esperanza andiareki, eta deseoreki erdesteko eskazen duena, eta determinazen duela genzera estorba dezaken guzia bereganik, bear du otoitz egin laungoikoari usa dezan miserikordias guzieki.

Gero erraten du Sazerdoteak, *Gloria in excelsis Deo*: Erran nai baitu, Gloria duela laungoikoak goiti zeruan, itz hoek kantatu zituen Aingeruak Eguberriko gauhean, Iesu Kristo gure launa jaiozenean, noiz jaizi baizen zerutik Aingeru bat ematera, berria ain ditxosoa, eta ona Arzaiei, zeñek baizeuden irazarririk, beren ardien begirazen, erraten ziotela berri kontentu, eta plazer anditako bat ematen drauzuet, nola egun jaio zaizuen Salbazallea mundu guzia salbatu bear duena, baita Kristo gure launa, eta bereala Aingeruoneki berze Aingeru auniz juntaturik kantatu zuten, *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bone voluntatis*. Berze itzak Elizak ordenaturik dauzki itz ohek, erraten dituenean

Sazerdoteak. Meza enzuten duenak egin bear du kontu, ari erraten zaiola berriau ain ditzosoa, eta alegrea, nola jaio den munduaren Salbazallea Kristo gure launa, eta ala kontentu, eta alegria andiareki bear du alabatu laungoikoa, eta graziak eman bere miserikordia, eta ondasun andiagatik, eta guri egiten digunas zein adizera ematen baizaigu aren jaioze sanduan, eta zeren kriatu baizaitu denbora batean ain ditzosoa, zeñetan gozazen baitugu jaioze sanduau, ain deseaturikakoa, ain denbora luzean, anbat Patriarkak, Profetek, eta berze asko jendek, izandu baizen Adan, eta Ebatik, asi eta arik eta Iesu Kristo mundura etorri arteraño, zeren Martirolojio Erromakoaren kontura mundua laungoikoak, kriatus gero, arik eta Iesu Kristo jaio arteraño pasatu baiziraden, borz milla, eta laur ogei, eta emerezi urte, bada konsideraturik suerte, eta bentura ain ditxa anditakoau, enzun dezan bezala, *Gloria in excelsis Deo*, bear du alabatu Trinitate sandua, erraten duela, Gloria, eta alabanzak, eta graziak dituela Aita eternoak, zeren eman baitigu bere Semea munduaren salbazallea, gloria, eta alabanzak, eta graziak dituela Semeak, zeren etorri

baizaigu salbazera, eta alaber dituela Espiritu sanduak, zeñen amorio andiak guregana idukiak obratu baizuen Iesu Kristoren jaiotzea, eta lurrean dutela bakea gizonek borondate ona dutenek, baitirade laun onen mandamentuak begirazen dituztenak, zeren Iesu Kristo gure salbazallearen medios dugu bakea laungoikoareki Aingerueki, eta geureki, eta geuren proximo laguneki, eta zeren laun onen medios da seguro, barkatuko zaizkigula gure bekatuak, eta da seguro, eta zierto izanen dugula demonioen kontra biktoria gure partetik falta ezpatedi, eta ala gogotik, eta biotzes bear du Meza enzuten due-nak laudatu laungoikoa erraten duela, alabazen, eta bedeikazen zaitugu zaradenagatik adorazen zaitugu, eta graziak ematen drauzkizugu zeure miserikordia, eta ondasun duzunagatik egizu launa gureki, zaradenak bezala, eta guk bear dugun bezala miserikordias usazen duzula, eta gure otoitzak enzuten dituzula, zeren zu Iesu Kristo gure salbazallea, genzen baitituzu munduko bekatuak, zaude zeruan zeure Aita eternoaren eskuian, urrikari zakizkigu barkazen dizkiguzula geuren faltak, zeren zu zeurori, eta sollori

zarade gure launa sandua, laungoiko egiaskoa, Aitareki, eta Espiritu sanduareki, zaradela ordu onareki.

Gloria akabatu, eta Sazerdoteak izulirik Meza enzuten dutenetara, erraten du, *Dominus vobiscum*, launa da zueki, abisazen dituela, daudela laungoikoaren aurrean, eta dagola ikusten duela, eta daukala kontu, zer pensazen, erraten, eta egiten dugun, eta hura dela denbora ona eskazeko aren Majestadeari mertxede andiak, eta ala daudela arrazio den bezala, respetu, eta humildadereki, nola egon bear baitute laungoikoari eskatu bear dutenak ain ondasun andiak, alaber Meza enzuten dutenek, respondazen dute, *Et cum spiritu tuo*, zureki here bai, zeren Sazerdoteak Elizako ministroak bezala, nola baita anbat dirokena laungoikoareki, eska drazon guzien partes, horduan erraten du, *Oremus*. Orai bada laungoikoa dagonean zueki, eta eneki, juntazen ditu bi eskuak, adizera ematen duela onetan, eze erdiesteko laungoikoarenganik eskazen duena, eta konbeni zaiotena, egon bear dutela aren Majestadearen amorioan, junto asizen da bada orazioak erraten, batzuetan eska-

zen dio barka drazkigun bekatuak, berze batzuetan digun bakea, berze aldi bazues, digun fedea, esperanza, eta karidadea, berze batzuetan, digun osasuna arimarena, eta gorpuzarena, eta birtuteak, eta ondasunak salbazeko bear ditugunak, eta berze aldi batzues eskazen dio munduonetako biziaren pasazeko bear ditugun gauzak gure salbazeko konbeni diraden bezala.

Sazerdoteak erraten duenean *Oremus*. Meza enzuten duenak bear du otoitz egin, eta eskatu laungoikoari sazerdoteareki batean hark eskazen diona, eta adizen eztuenak zer eskazen duen Latinik, ez jakin faltas eztidila deskonsola, oroi bedi dagola laungoikoaren aurrean, eta humildadereki, eta debozioreki erran brazo, launa Meza erraten duenak eskazen dizuna Elizako ministrok bezala nik neure partetik areki batean otoitz egiten drauzut eman drazaguzun Iesu Kristo gure launaren medios, hau egiten duela atrako da ongi despatxaturik, zeren san Pablok dion bezala Espiritu sanduak kunplituko du, eztakienaren, eta adizen eztuenarengatik, eta ala emanen zaio eskazen duena, gertatuko zaio gizon leizen, eta adizen etzaion batei beza-

la, zeñek baitu pleitu bat, eta areki ongi atrazeko, konbeni zaio egostera petizio bat juezaren aurrean, ordenazen dio bere letratuak, eta prokuradoreak leizen du, eta ematen dio adizera juezari zer eskazen duen gizon onek, ez jakinagatik zer datzan petizioan, guziarekin here aren izenean despatxazen da, hare oni gerta dakiko eztakion atra bere auzia deseazen duen bezala, zeren agian ezpaitrama auzi ona, edo ez ongi informatu, edo berze asko maneras. Baia Meza enzuten duenak orai erran den bezala eskazen dena, da zierto emanen zaiola, eta eztiola erranen eztakizu zer eskazen duzun, zeren Mezan erraten diraden orazio guziak dauzki Eliza ama sanduak, Espiritu sanduak erakusirik, eta ordenaturik, eta ala guziak dirade onak, baita gauza konsuelo anditakoa.

Sazerdoteak orazioak akabatu, eta erraten du Epistola, baita prediku bat zein predikazen baitu san Pedrok, edo san Pablok, edo san Iuanek, Isaiasek, Danielek, edo berze Profetetatik batek zeñen medios laungoikoa minzatu baizen, eta erakusten draugu zeruko dotrina, eta bidea, eta nolabear dugun erdezi, eta ala Mezan dago-

nak enzuten duenean, *Lectio Epistola[e] Beati Petri*; edo *Beati Pauli Apostoli*, egin bear du kontu, nola ala baita san Pedrok, eta san Pablok predikazen digula, nondik atrazen da nola Epistola bear den enzun debozio andiareki, eta deseoreki atrazeko probetxu, alas eta askotan joaten garadenean deseoreki enzutera fama duen predikazalle bat, eta ez izanagatik ain famosoa, enzuten dugu horon bates, itzik baterere erran bage, nola bada ain denbora guttian, nola baita Epistola erraten dena, eztugu enzunen ongi, eta debozioreki alako predikazalleak, ain onak, eta fama anditakoak, nola baitirade san Pedro, san Pablo, berze Apostoluak, edo Profetak, alas eta fedea erakusten digunean aien dotrina dela laungoikoarena, eta ala ain probetxosoa gure arimendako, ardi zagun aiek ematen dizkiguten konsejuak, argatik nai du Elizak lei ditezen, adizen eztuenak zer erraten den Epistolan, otoiz egin brazo laungoikoari, eman drazkion adizera, aren honrako, eta bere arimaren onetan diraden guziak obratan ezarzeko.

Epistola akabatu, eta respondazen du Mezan lagunzen denak, *Deo gratias*, erran nai baitu:

laungoikoak dituela graziak, alaber Meza enzuten duenak eman bear dizkio graziak launari, kuido iduki duenas denbora guzietan erakustas, zer egin bear dugun aren zeruizuan enpleazeko, eta zeruko gloria erdesteko.

BORZGARREN KAPITULOA

Zer egin bear duen Meza enzuten duenak Ebanjeliotik asi eta prefazioraño

Solemnidade andiareki erraten da Ebanjelio sandua zeñetan baitaude lesu Kristo gure launak munduan zebillenean erran zituen, itzak, eta argatik dute fuerza geiago, eta dirade poderoso-ago guri erakusteko zer bear dugun sinestatu, eta egin, eta onetako biotzaren afizionazeko gogotik obratan ezar dizagun, zeren guziak dirade bizia ematen dutenak, gu aprobetxa bagaites bear den bezala. Eliza sanduak guri adizera emateagatik zenbat debozioreki, eta erreberenziareki, eta zer biotzeko garuitarzunareki bear duen Sazerdoteak erran, eta hiruak enzun, eskazen dio laungoik[o]ari garuitasuna erraten dituela, itzak debozio anditakoak, baia hau uzten dugula Meza erran bear duenarendako, Ebanjelio sandua enzuten duenak, egin bear du kontu enzu-

ten duela Iesu Kristo gure launa bera, eta launonek beronek predikazen digula, eta ematen dizkigula, berriak ain ditzoxoak eta onak, eta guretako ain probetxosoak, zeren Ebanjelio sanduan ematen zaigu adizera, nola Trinitatea Aita eta Semea, eta Espiritu sandua diraden irur persona, eta irur persona ohek laungoiko bat egiaskoa, eta eztela berzerik, eta adizera ematen zaigu nola Iesu Kristo den laungoiko, eta gizon eta nola dagon aldareko Sakramentuan presente bere personas laungoiko, eta gizon ematen zaizkigu berrian, ain konsuelo anditakoak bekatariendako, baita nola laungoikoak barkazen dizkioten beren bekatuak, eta arzen dituela bere adiskidetasunean, ematen diotela bere grazia, justoen eta onendako dela premia guzis andia zeruko gloria, preso eta kautibo daudenendako, dela libertadea, illendako, erresusztatuko diradela, azkenean edozein nezesidade dutenendako prometazen zaiote remedio, eta berrirohek ematen dizkiguna da laungoikoaren semea gizon egin zena Kristo gure launa, emendik atrazen da zenbat debozioreki, eta erreberenziareki, eta biotzeko garuitazunareki bear den enzun Ebanjelio

sandua hau guri adizera emateagatik, lenbizikorik Ebanjelioa erraten duenak erraten du, *Domini vobiscum*, launa da zueki abisazen dituela Meza enzuten duteneki dagola munduaren salbazallea, zeñek Maistruak bezala erraten dizkioleta munduan, ibildu zenean predikatu, eta erranzituen gauzak berak, eta deseoareki berareki aprobetxa ditezen bere Ebanjelioan erakusten duen dotrinas zein baita Kristo gure launarena gurutzean ill zenarena guri bizia beñere akabatuko eztena emateagatik, eta dakigun hau herdestea dagola launau imitazean honrazen garedela egiteas, hark egin zuenas, eta bere Ebanjelioan erakusten diguna obratan ezarzeas, argatik leenik egiten du Meza erraten duenak gurutzearen señalear libruaren gañean, eta gero bekokian konfesazen duela Kristioaren honrarik prinzipalena dela Kristo gure launaren imitazea egiten duela launonek bere Ebanjelioan erakusten diguna, eta Ebanjelioko dotrina, eta legea idukiko duela bere begien gañean, eta harzas preziatuko dela nola egin baizuten Apostuluek trabajuak pasazen zituztenean, eta injuriak, eta afrontuak errezebizen zituztenean ziaze kontentureki, eta

alegriareki, plazer arzen zutela zeren baiziakiten artan beren Maistrua, eta launa zeruizazen, eta agradazen zutela, da gauza ziertoa eze egitea lesu Kristok bere Ebanjelio sanduan manazen, eta akonsejazen duena, eztela honraren kontra aitzetik honrazen da guzis geiago, eta ala emendik atrazen da nola egiten duten gaizki uste dutenek galzen dutela beren honratik baldin mendeka ezpadaitez agrabio bat egin, edo injuria bat erran dionaganik, eta egiten baitute berze honlako gauzarik asko demonio gezurtiak inbentaturikakoak, honlakoek dakitela ziertokiro eze izanagatik munduonetan Prinzipe juizioko egunean non agertuko baita guzien aurrean zein den nobleza, eta honra egiaskoa, izanen direla menospreziatuak demonioheki batean, zeñen legeak kunplitu baitituste nola erran baizuen Kristo gure launak, san Lukasek dion bezala, alke duenak konfesazeas ene Aitaren aurrean erran nai baitu alke duenak egitera, nik neure Ebanjelioan manazen dudana, iruditurik andik galzen duela honra, ni alketuko naiz konfesazeas neure Aitaren aurrean.

Bigarren gurutzearen señalear egiten du
agoan, zeñetan adizera ematen zaigu eze Eban-
jelioan erakusten zaigun dotrina bear dugula
agoas konfesatu konbeni denean bear bada
onengatik gogotik bizia eman here.

Irurgarren gurutzearen señalear egiten du
bularretan zeñetan adizera ematen zaigu eze
Ebanjelio sanduan manazen zaiguna bear dugu-
la ezarri biotzaren erdian, eta iduki memorian
obratan ezartzeko, argatik enzuten da Ebanjelioa
jaikirik onetan adizera ematen dugula, gaudela
prestik, eta aparejaturik kunplizeko, eta egiteko
han manazen zaiguna, eta onen konforme egi-
nen ditugula geuren pausuak, eta Sazerdoteak
Ebanjelioa erranes akabatu, eta bereala arzen
du librua bi eskues, eta gurutzearen señalear
egin zuen lekuan apazen dio, adizera emateaga-
tik Ebanjelioko dotrina bear dugula borondate
andiareki, eta gogotik artu ezarzen dugula bio-
tzaren erdian obratan ezartzeko, Ebanjelioan zer-
dion adizen eztuenak latinik, ez jakin faltas otoitz
eginbrazo Iesu Kristori alas eta han enzuten
duen dotrina denean aren Majestadearena
minza dakion biotzera erakusten diola maistrua

den bezala, eta adizera eman drazon aren hon-
rako, eta zeruizazeko konbeni den guzia, eta
eman drazon fabore obratan ezartzeko onetako
arzen duela sines proposito, eta intenzio egiteko,
eta kunplizeko laun onek bere mandamentuetan
manazen duena, eta Kristioaren obligazioeki
bere bizize maneraren konforme kunplizeko alas
eta guziak dutenean obligazio gauza ohek jakite-
ko, eta obratan ezartzeko, eta hau obekiago egi-
teko beuka deseoa andia al dagien guzian enzute-
ko laungoikoaren itza predikazallek predikazen
dutena bai, eta apez edo Bikario, edo yolako
maneras arimes kargu dutenek arrazio da dau-
katen kuido, igande eta jaietan erakustean,
eta adizera emateas bere karguko dituen jendei
Ebanjelioan dion dotrina, nola baitio Konzilio Tri-
dentinoak, eta sinodoak lenbiziko libruan, eta
irurgarren kapituloan ordenazen duen bezala.

Ebanjelioa akabatu, eta respondazen du
hiriak; *Laus tibi Christe*, alabazen duela Kristo
gure launa Ebanjelioan ematen dizkigun berri
onengatik, eta han erakusten digun dotrinagatik,
eta ala Meza enzuten duenak bear du lesu Kris-
to alabatu, eta eman graziak zeren etorri naizan-

du baizuen zerutik lurrera guri erakustera bide ziertoa, eta seguroa erdesteko zeruko bienabenturanza, eta zeren kriatu baikaitu denbora ain ditzoso onetan zeñetan enzuten baitugu anbat profetek, eta Erregek ain denbora luzean deseaturikako itzak, eta ezpaizituzten enzun.

Ebanjelioa akabatu, eta dela señaile sinestazen dugula an erraten zaiguna. Meza erraten duenak, erraten du Kredoan, horduan da ongi Meza enzuten duenak konfesadezan fedeko misterioak erraten duela bere biotzean, nik sinestazen dut zu ene laungoikoa zaradela, Aita, eta Semea, eta Espiritu sandua, irur persona, eta laungoiko egiasko bat solamente eta eztela berzerik, sinestatzen dut zu zaradela gauza guzien kriazallea, salbazallea, gloria emanzallea, sinestatzen dut zu Iesu Kristo zaradela laungoikoa, eta gizona, eta zure gorpuza Espiritu sanduak formatu zuela Birjina Andredona Mariaren sabelean, eta zure arima kriatu, eta gorpuzareki juntatu, eta zuk laungoikoaren Semea zeureki gorpuza, eta arima juntatu, eta ala leen laungoiko baizik etzinadena geros zaradela gizon here. Sinestatzen dut jaio zinadela Birjina Mariaren

baitatik, hura geldizen zela Birjinik erdi baño len, erdizean, eta erdis gero, pasatu, eta sufritu zinduela pasio doloreskoa, eta gurutze batean ilizandu zinala gure salbazeagatik, eta jaitzi zinala ifernuetara, eta andik atra zinduela arima sanduenak. Sinestatzen dut irurgarren egunean iletarik erresuzitatu zinala, eta gero zeruetara igan zinala, eta zaudela jarririk zeure Aitaren eskuian, eta andik etorriko zaradela ilen, eta bizien juzgazera, onei emanen diotezula zeruko gloria zeren begiratu baitituzte zure mandamentuak, eta gaistoei ifernuko penak, zeren ezpaitituzte begiratu zure mandamentuak, gauza ohek, eta Eliza ama sanduak sinestazen dituen gauza guziak sinestazen ditut zeren baitirade egiak zuk erakutsi dituzunak, eta adizera eman zeure Elizari ala diradela egiak, zeren dakit ziertokiro, zuk launa ezin erakutsi dezakezula gauza falsorik, eta ala eztenik, eta alaber ez Eliza ama sanduak, zeren ezin zu launa engaña zaitezke, eta ez Eliza fedesko gauzetan, zeren ezin yorhere engaña dezakezu, alas eta zu zaradenean Maistrua egiaskoa, eta berdaderoa fedesko gauzak erakusten dituzuna, eta ala diot, eta sinestatzen dut

diradela egiak alas eta zuk, eta zure Elizak erakusten, eta erraten didazunean ala diradela. Fedea manera onetan konfesazea da gauza bat guzis laungoikoari agradazen zaiona, eta egiten duenaren dako probetxu anditakoa.

Kredoa erran, eta ofrezizen du Sazerdoteak ofrenda zeren fedea erakusten digu, eze erdesteko zeruko gloria fedearaki batean egin bear ditugula obra onak, zeren fedea illa da obras erakusten eztena.

Eskritura sagratuak kontazen du, eze sandu Patriarka Abrahamek emanika sineste laungoikoari, egin zuela obra bat ain andia nola seme bat izan eta hura ofrezizea, aren dibina Majestadeari, ala bada jakinika Elizak fedea zinstatzen dutenek bear dutela obras erakutsi Kredoa akabatu, eta Sazerdoteak ofrezizen dio laungoikoari duena baita ogia, eta ardoa andik fite izul drazon obeturik, eta medraturik, eta ain medratua izanen da eze ofrenda pobrearen lekuan emanen baitio Kristo gure launak, bere gorpuza, eta odola, da laungoikoaren kondizioa gureganik errezebizen duena errezebizen baitu guri gauza obeagoak emateko, eta ala medra gaitezen.

Denbora onetan, da ongi Meza enzuten dute-
nek ofrezi drazoten laungoikoari zerbait, nola
baitio Doktor Nabarrok, de la kostunbre ona, eta
alabazekoa, herriarena zeñetan Mezakoan ofre-
zizen baitituzte ofrendak, olatak, argizagiak, eta
berze honlako gauzak. Eskritura sanduak dio,
nola Tobias zarrak laungoikoaren zeruizariak
bere semeari eman zion conseju ezarri zezala
ogia, eta ardoa, justoaren obiaren gañean sazer-
dotek zeñek aprobetxazen baitituzte otoiz egin
dezaten Purgatorian dauden arimengatik, eta
ofrezizen dituztenengatik, zeren tenploan ofrezi-
zen diraden gauzak ilen eta biziendako probe-
txazen dirade, eta ala bear dirade ofratu liberal-
kiro, eta prinzipalkiro laungoikoari agradazeaga-
tik zeñek ain liberalkiro ematen baitigu bizia,
osasuna, hazienda, eta dugun ondasun guzia.
Honla ofrezizen dituenak, da gauza ziertoa, eze
eztuela aren haziendak gutiago balioko, aitzetik
laun onek medratuko dio. Aita sandu Gregorio
zazpigarrenak determinatu zuen Kristioak bear
duela prokuratu tenploan zerbait ofrezizera
zeren laungoikoak dauka Exodoan erranik ezato-
rrela ene aurrera, deus bage, eta san Agustinek

dio, eze emanai eztituenak ofrendak, ilen arimen faboretan ofrazen diradenak dela exkomekatu.

Meza enzuten duenak denbora onetan prinzipalkiro egin bear duena, da ofratu bera laungoikoari bere biotza, eta potenziak erraten duela launa, Meza erraten duenak aldarean duena ofrezizen drauzunareki batean baita ogia, eta ardoa deseoreki medraturik demozkiozun, eta ala ogiaren lekuan ematen diozu Kristo gure launaren gorpuza, eta ardoaren lekuan aren odola, ala nik ofrezizen drauzut neure biotza, memoria, entendamentua, eta borondatea, neure begiak, mia, eta berze sentidoak potenziak, neure pensamentuak, itzak, eta obrak guziak deseoreki ones aurrera guziak geldi ditezen medraturik, alako maneras eze nik pensa dezadan Iesu Kristok nai duen gauzetan, eta nai dudan nik, hark nai duena, eta ez berzerik, ene begiek, ikus dezaten hark nai duena, alaber ene bearriek enzun hark nai duena, eta, ene mia minza dedin Aita eternoa nai duen bezala alako maneras eze, ez nadin bizi ni neure baitan, erran nai dut neure inklinazioak eta, apetitu gaistohek nai duten bezala, baizik Iesu Kristo bizi dedin ene baitan,

aren baitan pensazen dudala eta, gauza guzietan borondate ones, eta gogotik egiten dudala laun onek nai duena. Hau egiten dela sines deseoreki medraturik geldizeko da ofrenda ona, eta guzis aniz laungoikoari agradazen zaiona.

Ogia, eta ardoa Meza erraten duenak ofratu, eta garuizen ditu heri puntak ures, eta gero guzien partes ofrezizen du ofrenda Trinitate sanduari, eta izulzen da Meza enzuten dutenetara erraten duela, *Orate fratres*, eskazen duela guziek otoitz egin dezaten errezebi dezan laungoikoak, hark, eta aihek ofrezizen diotena, horduan Meza enzuten duenak otoitz egin bear du laungoikoari errezebi dezan sakrifizio hura aren dibina Majestadeak gloria duken bezala, eta Meza enzuten dutenek, eta berze Kristio fielek probetxu duketen bezala, eta orazionetan gasta dezake denbora hura zeñetan Sazerdoteak erraten baititu orazio bazuk sekretuan guziengatik.

SEIGARREN KAPITULOA

Zer egin bear duen Meza enzuten duenak Prefaziotik asi, eta Konsagrazioraño

Orai erran diraden orazioak erran, eta Sazerdoteak asizen du Prefazioa zeñetan adizera ematen baizaigu, nola Iesu Kristo munduaren salbazallea Erramu egunean sartu zen Ierusalenen guregatik, an anbat trabaju pasazeko, eta pasioa, eta heriotzea ain dolore anditakoa, eta hau konsidera dezagun eskuak altxazen dituela gora erraten du, *Sursum corda*, adizera ematen draugula fite, idukiko duela bere eskuetan guregatik anbat trabaju pasatu zuen launa, eta ala dela arrazio dauzkigun gure biotzak altxaturik lurretik pensazen dugula, eta oroizen garadela nola datorren aldarera gure amorekatik munduaren salbazallea, zerutik, gu zeruko ondasunes betezera. Eta ala denbora onetan dela arrazio berze munduonetako gauzak utzirik dauka-

gun geuren pensamentua launonen baitan. Respondazen dute Mezan daudenek, *Habemus ad Dominum*, ala dauzkigu, konsidera bezate hau erraten duten sines, ala ez, zeren gauza gaizki lizatena, eta alke lizana lizate denbora onetan ala erran, eta biotza idukizea lurreko gauzetan, eta laun oni agradazen etzaizkionetan. Konsidera zazu Errege bat datorrenean zitudade batera, zenbat jende atrazen den aren ikustera, aren baitan dauzkitela beren pensamentuak, eta deseo dutenareki ikusteko, erraten dute hara non datorren gure Erregea: bada arrazio geiago da Kristioak denbora onetan dauzkiten beren pensamentuak zeruko Erregea baitan zein baitator zerutik gure amoreagatik, eta gure onetan Aldarera, anbat Aingeruek akonpañazen, adora-zen, eta alabazen dutela.

Bereala Meza erralleak abisazen ditu guziek graziak eman drazkieten launari arenganik errezebizen ditugun ondasunengatik. Horduan respondazen diote arrazio, eta justo da, eta bereala hark elizako ministroak bezala guzien partes asizzen da graziak ematen, eta erraten duela, *Dignum & iustum est*, justo, eta arrazio da, eta pro-

betxu andiak dakazkiena beti, eta non nai, den-
bora guzietan, eta leku guzietan graziak eman
drazkiogun, nola egiten baitute Aingeruek. Eta
aieki batean erraten du, *Sanctus, sanctus, sanc-
tus, Dominus Deus Sabahot*. Ala egin bear dute
Meza enzuten dutenek, erraten dutela, Sandua,
sandua, sandua zarade, lau[n]goikoa berdade-
roa Aita, eta Semea, Eta Espiritu sandua bedei-
katua da launaren, izenean datorrena. Hitz ohek
erran bear dirade oroizen dela nola Kristo gure
launak nai duen etorri zerutik Aldarera Sakra-
mentu sandura: nai duten guziek ofrezti dezaten
bere Aita eternoari graziak ematen dizkiotela
bere etorzeagatik, eta otoitz egin, eman drazki-
gun bere bizia, eta heriotzean merejitu zizkigun
ondasunak, eta digun grazia geuren partetik
aparejazeko anbat ondasun errezebizeko.

Meza erraten duena asizen denean erraten,
Te igitur clementissime Pater. Otoitz egiten diola
Aita eternoari urrikariosoa den bezala, errezebi
dezan sakrifizioa guzien partes ofrezitu nai
duena Kristio fielen aldetik den bezanbates
guziei aprobetxa dakioketen bezala: eta gero
egoten baita sekretuan otoitz egiten diola laun-

goik[o]ari biziengatik: denbora onetan Meza enzuten duenak bear du bere partetik Sazerdo-teareki batean ofrezitu sakrifizioa: baita hau ongi egiteko jakin bear da lenbizikorik eze Meza erralleak Elizaren izenean ofrezizen duela Mezako sakrifizioa Kristio fiel bizi diranengatik, eta purgatorioan dauden arimen faboretan, eta Meza erraten duenareki batean ofrezizen dute sakrifizio **h**ura bera Meza enzuten duten guziek. Bigarren jakin bear dena da zer intenzioreki bear den ofratu; irurgarrena nola bear den ofratu intenzios den bezanbates, eramo bear du Kristo gure launak Orzillare Sanduan Gurutze Sanduan ofrezitu zenean eramo zuena, izandu baizen bere Aita eternoari kontentu emateagatik, zioaienean bada Gurutzean ofrezizera, zio, bere biotzean, ni ofrezizen naiz zuri kontentu emateagatik, eta ene heriotzetik ezpalidi atra berze probetxurik baizik zuri kontentu ematea, eta zure borondatea egitea: manera onetan berean ofrezituko ninza orai ofrezizen naizen bezala.

Bigarren intenzio Kristo gure launak eramo zuena joan zenean Kalbarioko oianera mundu guziagatik ofrezizera, izandu zen graziak ema-

teagatik bere Aita eternoari, guziei, egiten dizkioten ondasunes: zeñen baitatik, iturri batetik bezala baitatoz guziak ala Aingeruei nola gizonei, eta kreaturea guziei egiten dizkiotenak, eta jakinika gure guzien baitan, eta Aingeruetan eztela kaudalerik konbeni ziraden graziak launoni emateko, nai zituen gure faltak kunplitu. Eta ala guziengatik eman, eta guzien partes alabatu, eta ala zio bere biotzean Iesu Kristok. Ene Aita eternoa nik ofrezizen drauzut sakrifizio hau guziei egin dizkiotezun, eta eginen dizkiotezun ondasun, eta mertxedengatik, eta guzien partes alabazen zaitut. Argatik deizen da sakrifizio hau alabanzasko sakrifizioa.

Irurgarren intenzioa gure launak eramo zuena gurutzean ofrezizera joan zenean, izanduzen guk gure bekatuengatik zor ginduen zor guzias bere Aita pagazeagatik, eta aren medios guziak barka zizan, eta ala zio, gurutzera zioaie-nean ofrezizera bere biotzean: ene Aita eternoa nik ofrezizen drauzkikut neure trabaju guziak, neure odola, baitakizu zenbat balio duen, eta neure bizia, ene amoreakatik barka drazkiotezun bekatariei, beren bekatuak, eta aiengatik zor

kaituzten zor guzies paga zaitezen, eta hau izandu zela laun onen intenzioa, beronek adizera eman zigu, erraten zuela, kaliza konsagratu zue-
nean, hauda ene kaliza, ene odolarena, ixuriko baita zuengatik, eta aunizengatik, zeren onen medios ene Aita urrikaritu baita bekataries, eta barkatu baitizkiote beren bekatu guziak.

Laugarren intenzioa Kristo gure launak eramo zuena joan zenean gurutzean ofrezizera, izandu zen guri merejizeagatik Espiritu sandua zeñen faborea, eta grazia bage ezin yolako maneras erdesi baitezakegu gloriako bizize sekulakoa, beñere akabatuko eztena, eta laun onek izandu zuela intenzio hau, berak erran izandu zioten bere Apostuloei, konbeni da, ni noaien neure Aitarengana, da erratea, konbeni da ni il nadin, zeren ni ezpanoai neure Aitagana, ezta etorriko Espiritu sandua zuengana, baia ni banoaie, nik igorriko drauzuet.

Laur gauza ohek eramo bear dituzte Kristio fielek Mezan ofrezizen den sakrifizioa ofrazen dutenean, lenbiziko deseo andi bat laungoikoa agradazeko gauza batean zeñes anbat kontentu errezebizen baitu nola Mezan ofrezizen den

sakrifizioa ofrezizeas baita bere seme oneriziarren gorpuza, eta odola zein geiago agradazen baizaio, ez es berze gauza guziak.

Bigarren intenzioa eramo bear dena da laungoikoari graziak ematea berak, eta berzeak arenganik errezebitu dituzten ondasunengatik.

Irurgarren intenzioa eramo bear duena da, ofrezizea Mezan ofrezizen den sakrifizioa bere, eta berzen bekatuengatik, aren medios barka drazkioten.

Laugarren intenzioa da Iesu Kristoren medios eman drazoten Espiritu sanduaren grazia, eta libra dizan laungoikoak gaiz guzietarik pasatuetatik, eta presentean diradenetatik, eta etorzeko daudenetatik, eta eman drazkioten gauza aiek guziak aren honrako, eta zeruizuko diradenak, eta beren onetan, eta berze proximo lagunendako, bizi diradenen, eta purgatori[0?]an dauden arimendako.

Alaber Meza enzuten duenak egin bear du kontu nola ala baita egia, eze Mezan ofrezizen den sakrifizioa, dela Meza enzuten duenarena, alas eta laungoikoak ematen dionean bere merejitu zituen tesoro, eta ondasun guzieki,

zeren beretako etzituen bear. Eta ala Elizak kantazen du guregatik jaio zela, eta guretako, eta gure ondasuna, eta probetxuagatik eman zizai-gula Iesu Kristo munduaren salbazallea. Bada gauza ziertoa da, ain dela gurea grazias ematen zaigun gauza nola guk geuren trabajus erdesten duguna, ala bada Meza enzuten duenak bear du bere baitan konsideratu, eta pensatu, Iesu Kristo zein ofrezizen baitut da enea, eneak dirade munduan ibildu zenean egin zituen pausu guziak, sufritu zituen afrontuak, eta injuriak: enea da odola ixuri zuen guzia, eneak dirade doloreak, eta trabajuak Gurutzean itzees atrabesaturik zegonean sufritu zituenak, eta bere bizian, eta eriotzean egin, eta pasatu zituen trabajuak: zein abaratzik dagon Meza enzuten duena, baldin aprobetxazen badaki. Hau onla konsiderazea auniz inportazen da, esperanza, eta konfianza andiarekin eskazeko laungoikoari mertxede andiak ala animaren, nola gorpuzarendako: zeren gauza ohok baiño, geiago balio baitu ofrezizen dion sakrifizioak. Gauza ohek onla konsideraturik Meza enzuten duenak bear du ofratu

sakrifizioa, manera **enetan**, sazerdoteareki batean.

laungoiko egiaskoa, sakrifizio sandua Meza erralleak ofrezizen drauzuna, baita Iesu Kristo gure launaren gorpuza eta aren odol sandua: nik neure partetik areki batean ofrezizen drauzut merejitu dizkigun ondasun guzieki, konfesazen dudala zu zaradela laungoiko berdaderoa, guzien launa, eta guziei ondasun egillea. Lenbikorik ofrezizen drauzut zuri kontentu emateagatik, eta gero graziak emateagatik Iesu Kristori egin zindizkiozun mertxedengatik, eta orai zeruan egiten dizkiozunengatik, eta zeren gure amoreagatik igorri baizinduen mundura gizon egin zedin: graziak ematen drauzkizut aren gizon egiteagatik, eta laiozeagatik Birjina Mariaren baitarik: bere bizian egin zituen ondasunengatik, zeren ordenatu baizuen Sakramentu, eta sakrifizioau, eta berze sakramentuak, pasio, eta heriotze doloreskoa, guziengatik pasatu zuenagatik, aren irur garren egunean illetarik resuzitazeagatik, eta espiritu sandua Apostoluetara etorzeagatik: Alaber ofrezizen drauzut Andre dona Maria birjinari aren amari egin dizkiozunengatik,

eta orai zeruan egiten dizkiozunengatik, eta ene Aingeru begirazen nauhenari, eta berze Aingeruei egin dizkiotezunengatik, eta ene Sandu izenkideari, eta berze Sandu eta Sanda guziei, ete niri egin dizkidazunengatik, zeren kriatu baininduzu zeure irudira, eta zeren konserbatu bainauzu anbat denboras, eta orai presenteonetan, eta zeren kriatu bainauzu kristioen artean, eta egin kristioa, eta berze ondasun egin dizkidazun guziengatik, eta ene gurasoei, aidei, adiskidei, eta ondasun egilei, eta guziei egin dizkiotezunengatik. Ofrezizen drauzut lesu Kristo gure salbazallea, hark dizkizun ene, eta gozien partes, eta guziengatik alaba zaizan. Dakiela ziertokiro Meza enzute duenak, eze onetan gastazen duen denbora dela ongi enpleatua: zeren hauda denbora propioa graziak laungoikori emateko, eta auniz agradazen zaiona, zeren ofrezizen baitiogu lesu Kristo, balio baitu ondasun errezebizen ditugunak baiño geiago: argatik deizen da sakrifizioau graziak ematekoa.

Alaber ofrezizen drauzut launa sakrifizioau onen medios urrikari zakizkidan, eta barka drazkidazun neure bekatu guziak, eta aiengatik zor

zaitudan zorras paga zaitez: onetako ofrezizen drauskizut lesu Kristoren barurak, pausuak munduonetan zebillenean egin zituenak anbat aldis enoiaturik, aren orazioak, trabajuak, eta doloreak, bere pasioan pasatu, eta sufritu zituenak, oñetan, eta eskuetan, enegatik errezebitu zituen zauriak, odol guzia enegatik ixuri zuena, eta heriozea enegatik pasatu zuena; ohek guziok dirade eneak, eta ala ofrazen drauzkizut. Bada- kit launa auniz zor zaitudala, zeren egin baitut bekatu auniz, eta andiak, eta ala konfesazen dut zorra dela andia: dut damu neure biotzean, neure falta egines, zeren baitira zure kontra. Daukat proposito, eta intenzio, ez geiagorik zure kontra bekatu egiteko, yolako maneras: bada launa paga zaitez lesu Kristoren merejimentuetan, eze da kaudale, eta hazienda ene bekatu, eta mundu guziko bekatuengatik zor zaradenen pagazeko, eta sobrazen da geiago, eta geiago. Hau erraten dela fede andiareki, eta humildadereki, eta laungoikoari graziak ematen dizkiola, sentituko du bere baitan konsuelo andia, eta animatuko da, esperanza andiareki eskazera merxede andiak, erraten duela. Alaber ofrezizen

drauzut Aita eternoa sakrifizioau onen medios didazun geien bear dudana, baita Espiritu sanduaren grazia, eta aren doaiek bizizeko, zuk nai duzun bezala, indazu fedea, esperanza, eta kari-dadea, eta berze birtuteak, eta ondasunak, zuri agradazen zaizkizun guziak: indazu launa fabore, eta grazia neure bizian, eta heriotzean, beti zuk nai duzun bezala bizizeko, eta ilzeko, eta neure arimaren, etsaien, munduaren, aragiaren, eta demonioaren kontra beti bitoriareki atrazeko. Indazu alaber launa osasuna, hazienda, eta kontentu, eta munduonetako berze ondasunak zure honrako, eta serbizuko, eta ene arimaren onetan diradenak.

Alaber otoiz egiten drauzut, urrikari zaitezen zeure Elizas, Kristio fieles, zeinen burua baita Aita Sandua, zeinek gobernazen baititu, konserba dezazun, eta barraia dedin mundu guzian, eta libra dezazun gaiz guzietarik. Eta Aita Sanduari emozu fabore eta grazia, ongi Eliza gobernazeko, eta bere ofizioa ongi egiteko: eta alaber berze aren manuaren azpian dauden Perladoei, eta edozeini, baitu kargu, eta kuido arimen salbazioas, azerta dezaten nork bere aurkin-

zean, kargua, eta obligazioa duten bezala ongi egiteko.

Alaber otoiz egiten drauzut gure Erregerengatik den zure zeruizaria egin dezan zure gogara, eta zeruiza zanizan ongi, eta goberna dizan bere erreinuak ongi. Alaber berze Prinzipe Kristio diraden guziek: eta den aihen artean bakea, eta konkordia, zuk nai duzuna baita egiaskoa: eta eman drazotezun bitoria Elizako etsaien kontra.

Alaber otoiz egiten drauzut luezen, eta Republika gobernazen dutenek egin dezaten justizia ongi, arrazioaren konforme ofizioa, eta kargu duten bezala.

Alaber ofrezizen drauzut ene Aita, eta Amagatik, Aiden, Adiskiden, eta ondasun egillengatik, barka drazkiotezun beren bekatuak, eta egin dizazun zeure zeruizariak hondasun guzian medrazen dituzula, eta zure borondatea denean dramazkizun gloriara.

Alaber otoiz egiten drauzut, iduki dezazun miserikordia, eta urrikari zaitezen bekatu mortalean daudenes, ekar itzazu ezagumentura zein peligro andian dauden ifernura juateko: eta egin

dezaten penitentzia, apartazen diradela bekatuetatik, eta zeruiza zaizaten.

Alaber urrikari zaites, federik eztutenes, eta herejes, eman drazotezu argitasuna, ezagun dizaten gure fedesko misterioak, eta ezagun dezaten nola doazen engañaturik, eta ala konberti ditezen gure legera: eta sinesta dezaten Eliza sandu Erromakoak sinestutzen duen fede egiaskoa, eta berdaderoa, eta egin dezaten penitentzia beren bekatues, eta ala salba ditzaten. Gauza ehek guziok otoiz egiten drauzut disziguzun Iesu Kristo zure Seme bakoizaren, eta gure Salbazallearen, eta laungoikoaren amorea **katik**, zein ofrezizen baitrauzut, zeinek otoiz egiten baitrauzu ene partes: badakit launa beti enzuten duzula bere otoitzetan denarengatik, eta merejiduenagatik, eta ala daukat esperanza zure miserikordian, eta ondasunean nik ez merejiagatik, ofrezizen dizudan launaren medios emanen didazula eskazen dizudan guzia. Gauza ohek, eta berze konbeni zaion guzia bear du eskatu Mezan, fede, eta esperanza andiareki, zeren baita denbora guzietatik oberena laungoi-

koareki negoziatzeko ofrezizen zaion sakrifizioaren medios.

Kontazen du eskritura sagratuak, nola Patriarka Abrahamek borondate solla idukitu zue-nagatik ofrezizeko sakrifizioan bere semea laungoikoaren borondateareki kunplizeagatik egin ziola anbat ofrezimentu juramentureki, prometa-zen ziola eginen ziola ari, eta aren ondorekoei guzis mertxede andia. Bada zer eskatuko diogu laungoikoari ofrazen diogunean ofrenda bat ain ona, eta anbat balio duena, eta anbat agradazen zaiona nola baita Iesu Kristoren gorpuza, eta odola, alas eta laun onek beronek guregatik otoiz egiten dionean bere Aitari aren amoreakatik eman drazagun eskazen dioguna, ezpaitigu emanen; arrazioreki erran dezakegu San Pablok diona, bere Semea ematen drauganak nola hukatuko digu eskazen dioguna?

Sakrifizioau manera onetan ofrezizea Meza enzuten duenak egin dezake sazerdoteak eskuak juntaturik egoten denean otoitz egiten duela bizi diraden kristioengatik, arik eta Hostia konsagratu arteraño.

ZASPIGARREN KAPITULOA

**Zer egin bear duen
Meza enzuten duenak
Hostia, eta Kaliza konsagratu,
eta arik eta Meza erraten duenak
lesu Kristoren gorpuza eta
odola errezebitu arteraño**

Sazerdoteak nola konsagratus gero Hostia, eta Kalizan zegon ardoa baitauka bere eskuetan lesu Kristo munduaren salbazallea, goitizen du gora ala Hostia, nola Kaliza, zeren Meza enzuten dutenek, ikusi eta adora dezaten eta alabatu, denbora onetan asi eta arik eta Meza erraten duenak errezebitu arteraño lesu Kristoren gorpuza eta odola. Meza enzuten duenak bear du launau adoratu, eta alabatu, eta obratan ezarri Fedea, Esperanza, eta Karidadea, eta eskatu konbeni zaion guzia salbazeko. Meza erraten duenak altxazen duenean Hostia konsagratua eta kaliza, Meza enzuten duenak bear du oroitu, eta konsideratu, nola lesu Kristo Hostia artan,

eta Kalizan dagona Horzillare Sanduan oñetan eta eskuetan Gurutzean itzees josi, eta altxatu zuten gora Kalbarioko oianean non ixuri baizuen bere odola, gure salbazeagatik, onezas oroiturik bear du launau adoratu, eta obratan ezarri, fedea, Esperanza, eta karidadea. Baia hau egin dedin bear den bezala bear da jakin, eze egiten dutela gaizki Sazerdoteak arzen duen bezala Hostia konsagrazeko, eta bereala eskuak altxa-zen dituztenek gora, eta asizen dirade eskues bularretan golpeak ematen, irudirik han dagola lesu Kristo. Eztituzte gauzaohetik egin bear ain fite, eta arrazioa da, zeren Hostia arik eta sazerdoteak akabatu arteraño konsagrazioko itzak da ogia, eta Kalizan dagona ardoa, eta eztirade adoratu bear, baia Meza erraten duenak akabazen dituen bezala erranes konsagrazioko itzak, Hostia artan ezta ogirik, eta ez Kalizan ardorik, baizik lesu Kristoren gorpuza, eta odola, eta orduan bear da adoratu. Baia nola Meza enzuten duenak ezpaitaki noiz Sazerdoteak akabazen dituen konsagrazioko itzak iduki bear da kontu, eta jakin eze sazerdoteak konsagrazioko itzak akabatu dituen bezala, nola baitauka lesu Kristo bere

eskuetan Hostia konsagratuan, bereala jarrizen da belauriko, eta txutizen da, eta altxazen du Hostia, horduan bear du Meza enzuten duenak adoratu Hostia konsagratua, eta alaber Kaliza, zeren horduan ezta an ogirik, eta ez ardorik, bai-zik lesu Kristoren gorpuza, eta odola, eta bear du obratan ezarri fedea, manera onetan erraten duela: nik sinestatzen dut zu zaradela lesu Kristo laungoikoaren Semea, etorri baizarade Sakramentu Sandu onetara, nik adorazen zaitut neure Salbadorea, eta alabazen, eta bedeikazen zaitut, eta graziak ematen drauzkizut, zeren baitakit etorri zaradela deseoreki niri mertxede andiak egitera, eta ondasunes betezera, emen presentazen naiz ni bekatariau gaizki egina bezala zure aur[r]ean, egin dezazun zuk launa eneki zaradenak bezala. Oneki batean bear du bereala obratan ezarri esperanza, erraten duela: esperanza daukat launa zure baitan, alas eta zure etorzea izandu denean amorio enegana daukazunagatik: urrikarituko zaradela nizas eta usatuko duzula eneki miserikordias, eta barkatuko dizkidazula neure bekatu guziak, auniz, eta andiak izanagatik, zeren andiago baita zure miserikordia, orre-

tan daukat neure konfianza, eta ala eginen duzula eneki zaradenak bezala, eta nik bear dudan bezala.

Alaber bear du obratan ezarri karidadea, erraten duela: zu ene laungoikoa, eta salbazallea zeñenganik baitatozkit ondasun guziak, eta eman baizinduen zeure bizia ene amoreagatik, neure biotzas, eta entraña guzias onerizizen zaitut eta onetan neure denboran neure faltas faltatu dudanas dut damu; zeren egin baitut zure kontra, eta zeren ene bekatuak izandu baitirade kausa zu launa gaizki trata zinzaten, menos preziatu, eta Gurutzean itzees atrabesatu, zeñetan il nai izandu baizinduen, niri bizia emateagatik: otoi barka drazadazu zaradenagatik, eta aurrera indazu fabore, eta grazia emenda nadin. Daukat intenzio, eta proposito ala egiteko, apartazen naizela zure amoreagatik bekatuetatik, eta aien okasioetatik, eta emendik aurrera nai zaitut onerizi, eta serbizatu arrazio den bezala zure amoriotik beñerere apartatu bage. Eta ala deseazen dut guziek onerizi zaizaten, eta zeruizatu: eta otoitz egiten drauzut launa zure odol enegatik ixuri zinduenas, borra, eta desegin dezazun

demonioak ene kontra daukan eskritura, nik zuri eman bear dizudan kontua juizioan, pensamentues, itzes, eta obres, neure denboran zure kontra egin ditudan faltes, zure aurrean akusazeko: eta aitzina zure faboreareki bizi nadin, zure zeruizuan alakomaneras zure borondateareki beti konformazen naizela, eze ene heriotzeko horduan ezpaituke deuserere ni zerzas akusatu, hau onla egitea, da probetxu anditako gauza, zeren da komekazea espiritualkiro erran nai baitu deseos, eta borondates er[r]ezebizea lesu Kristo bere entrañetan, fedearen esperanzaren, eta karidadearen medios, eta han onla egiten duela, izanen du parte Sakramentu sanduaren probetxu, eta ondasunetan; nola baitio Santo Thomasek: zeren nola Kristo gure launa munduan zebillenean batzutan sendatzen zituen heriak sarzen zela aien etxetan, nola sartu zenean Simonen etxean, zegolarik aren Amagiarra mineki sendatu zuen, berze bazuetan sendazen zituen herien etxetan sartu bage, nola sendatu baizuen Zenturioaren mutilla ikusirik aren fedea, erraten ziola itzes ohaie egin bedi sinestatu duan bezala, eta ala gelditu zen senda-

turik. Ala bada aldareko Sakramentuan dagola gure launa, eta salbazallea remedia dizake gure nezesidade guziak sinestutzen dugula, eta daukagula konfianza, laun onen baitan, eta onen faboreareki aparejazen garadela, manera bates da, eze komekazen garadenean, errezebizen baitugu Sakramentu sandua sarzen dela gure entrañetan; eta ha da manerarik oberena, eta probetxosoena guretako, baia nola ezpaitut guziek egunoros errezebizen, eta ain maiz nola arrazio ballizate; da be[r]ze manera bat baita deseos errezebizea laun hau fedearen medios sinestazen dugula dagola Iesu Kristo gur[e] salbazallea aldareko Sakramentu sanduan, eta daukagula konfianza aren ondasunaren, eta misericordia andiaren baitan, eta andagola dela poderoso gure nezesidade guzien erremediazako, eta oneristen dugula geuren launa, eta ondasun egillea den bezala: eta deseazen dugula geuren entrañetan sarzera, eta errezebizera. Hau onla egin dezake Meza enzuten duen horos; eta ala egunoros izanen du parte Sakramentu sanduonen probetxu, eta ondasunetan, eta aprobetxatuko da auniz kome-

kazen garadenean. Sakramentu sanduau ongi errezebizeko.

Orai erran diraden gauza ohek egin, eta bear du Meza enzuten duenak oroitu purgatorioan dauden arimes, eta aiengatik otoitz egin, erraten duela, launa otoitz egiten drauzut ene Aitaren, eta Amaren aiden, adiskiden, eta ondasun egillen, eta berze purgatorioan dauden arimak, libra ditzazun purgatorioko pena, eta trabajuetatik lesu Kristo gure launaren amorekatik, eta dramazkizun gloriako deskansura.

Gero Sazerdoteak erraten duenean: *Pater noster*: Alaber Meza enzuten duenak, erran bez bere baitan sekretuan estorua eztizan berze lagunak, erran bear du debozio, eta erreberenziareki; argatik Kristo gure launak lenbiziko itzak orazio onetan ezarri zituen, Aita gurea, zeruetan zaudena: altxa dezagun geuren pensamentua lurreko gauzetatik, eta oroit gaitezen, eta konsidera dezagun minzazen garadela laungoikoareki baita zeruko, eta lurreko Erregea, eta launa, zein humildade andiareki erreberenziazen adorazen, eta alabazen baitute zeruan Aingeru sanduek; eta ango gauzak eskazen dizkiogunean dauzki-

gun han geuren pensamentuak, eta gauza ohek eska drazkiogun konfianza andiareki emanen dizkigula; nai du dei drazogun Aita gurea; zeren edozein ondasun daukake esperanza humeak bere aitaganik erdiesiko duela, eta partikularkiro zeruan dagonaganik, zeinek geiago deseazen baitu gure ondasuna guk geurek baño. Eta ala geiago deseazen du guri ematea konbeni zaigun guzia guk baino.

Orazio onetan eskazen diraden zazpi gauzetan, sarzen dirade gauza bear ditugun guziak ala arimaren, nola gorpuzarendako. Baia obekiago erdesteko konbeni da orazioau, errandedin adizen duen lenguajejan, berzela eztu jakinen zer eskazen duen: nola Latinik eztakienak erran bales, *Pater noster qui es in caelis*: Eta nola ezpaitu adizen zer erraten duen, ezta egonen anbat debozioreki nola egonen baillizate adizen balu, argatik konbeni da orazioau, eta berzeak erran ditezen adizen duen lengoajejan.

Alaber konbeni da orazionetan eskazen diraden gauzak eska ditezen sines deseoreki erdesteko onetako bear du itzes eskazen duena, nai borondateas, zeren itzes eskatuagatik baldin

ezpadu ala nai, borondateas eztu alakoak, sines eskazen, baizik kunplimentus, eta burlas: nola askok onla eskazen baitu, onlakoek eztute erdesiko eskazen dutena aitzetik kastigatuko ditu, zeren ez paitute sines eskazen, eta hau ongi adizeko jakin bear da nola.

Lenbiziko, eskazen dioguna, laungoiko Aita gureari zeruetan dagonari da, santifika bedi zure izen ori, erran nai dugula onetan, launa zarade zu gureganik honratu, eta zeruizatu arrazio den bezala. Nai eztuenak laun hau honratu eta zeruizatu, honlakoak eztu eskazen sines baizik kunplimentus, eta burlas.

Bigarrena, eskazen diogu, etorri bedi zure erreinua, erran nai dugula onetan, launa alas eta zu zaradenean gure Errege propioa governa gaitezen zure ordenanzen, eta legen konforme, eta eztela berze ordenanzarik, eta legerik gure baitan. Hau erraten duenak, itzes, eta eztuenean ala egiten dion bezala, baizik gobernazen da demonioak, eta bere appetituek nai duten bezala, onlakoek eztute sines eskazen.

Irur gar[r]ena, eskazen dioguna, da egin bedi zure borondatea zeruan bezala lurrean here hau

honla, itzes erran, eta alabaia dago determinaturik laun onek bere mandamentuetan manaturik daukanaren kontra egitera, ikusia dago onlakoak eztuela eskazen sines baizik kunplimentus.

Laur garrena, eskazen diogu, geuren egunorosko ogia, eman drazaguzu egun, erran nai dugula onetan launa alas, eta zu zaradenean gure Aita eman drazaguzu bear dugun sustentua partikularkiro arimarena baita zure itza, eta dotrina, zure predikazallek predikazen dutena, eta Doktorek erakusten dutena, enzuten ditugula predikuak, eta libru debozioskoak, eta onak, leizen ditugula: eta maiz konfesazen, eta komekazen garadela, baita arimaren sustentu propioa. Gauza ohek egiten eztituenak aitzetik kuido gutien duena da gauzahoes, onlakoak eztu sines eskazen.

Borzgarrena, eskazen dioguna da, barka drazkiguzu gure zorrak, guk barkazen dizkiotegun bezala gure zordunei, eskazen diogula onetan barka drazkigun geuren bekatuak, eta dakiGUN zenbat eskazen diogun onetan. Iakin bear da, eze bekatu mortale bat egiten duenak, arengatik mereji dituela ifernuko penak. Bada ezta

geiago zer erran, zenbat balioduen emen eska-
zen dioguna laungoikoari alas eta eztenean
gutiago baizik libra gaizan ifernuko sutik, eta
pena, eta trabaju beinerere akabatuko eztirade-
netatik. Bada pena, eta trabaju ain andi ohetarik
librazen gaitu laungoikoak bekatu mortalea bar-
kazen digunean. Alaber eskazen diogu barka
drazkigun bekatuengatik zor dugun pena, zein
pagatu bear baitugu mundu onetan obra onak
eta ondasunak egines, edo purgatorioan. Baia
adbertitu bear da, eze erraten diogula guk gure
zordunei, barkazen dizkiotegun bezala: onetan
konfesazen dugula, guk, barkazen diotegula
injuriatu, eta agrabiatu gaituztenei. Hau itzes
onla erraten duenak, eta an biotzean barrean
daukanak intenzio, ez barkazeko, aitzetik men-
dekazeko onlakoak eztu sines eskazen, aitzetik
eskazen du bere kontra.

Seigarrena, eskazen diogu, ezkaitzazula utzi
tentazioan erortera, otoitz egiten diogula onetan
launa garade flakoak, eta etsaiak ditugu borti-
zak; dugu nezesidade zure faborearendako, libra
gaitzazu bada bekatu guzietatik, eta aien okasio-
etatik. Hau onla eskazen duenak itzes, eta ala-

baia baldin badabil nondik bekatu eginen duen, joaten dela okasio aietara, zeñetan baitaki bekatu eginen duela, honlakoak eztu sines eskazen.

Zazpigarrena, eskazen diogu, libra gaizazu gaitzetik, onetan otoitz egiten diogula libra gaitzan gaiz guzietatik: ala arimarenetatik nola gorpuzarenetik (partikularkiro bekatu pasatuetatik, barkazen dizkigula, eta ematen digula bere faborea, eta grazia, ez geiagorik aietan erorzeko: eta ala libra gaitzan etorzeko dauden gaitzetatik partikularkiro ifernuko penatik, zeren da gauza ziertoa, eze bekatuaren aldean munduonetako gaitzak ezindei ditezkeela gaitzak, zeren da ain gauza gaistoa (partikularkiro bekatu mortalea) eze Aingeruak kriaturikan laungoikoak onak, bekatu mortaleak egin zituen gaistoak, anbat eze geros baitirade demonioak, ifernuan daudenak. Alaber, lenbiziko gizona kriaturikan laungoikoak ona, bekatuan erori, eta hark egin zuen gaistoa. Bekatua egiten duenak egiten dio grabio bere kriatu zuen launari, baita gaiz guzietatik gaistoena. Da ain gaistoa, eze andik gu librazea kostazi zaio Kristo gure launari bere bizia, eta egiten duenak kruzifikazen du. Da ain gais-

toa bekatu mortalea, eze ilzen baitu egiten duenaren arima; eta alako da laungoikoaren esaia, eta galzen du bere partetik den bezanbates zeruko gloria, eta artan dagola ilzen dena, geldizena da obligaturik ifernuko suan errezeko, beinerere remediorik bage. Bada gaitz, ain andionetarik (partikularkiro) eskazen diogu laungoikoari libra gaitzan. Bada hau, eta berze gauzak orazio onetan eskazen dizkiogunak, eztirade eskatu bear kunplimentus, eta burlas, baizik sines itzak erraten ditugun bezala, ala nai dugula borondates eze honla eskazen diogula, da gauza ziertoa emanen dizkigula gure Aita miserikordias beterik dagonak: zeren eskazen baitizkiogu Kristo gure launak ordenaturik dauzkien eta, erran zituen gauzak, eta nai duela orai, guk aiek berak eska dizagun. Eta guri obekiago eman drazkigun berak Mezan gure partes eskazen dizkio bere Aitari.

Sazerdoteak erraten duenean, *Agnus Dei qui tollis peccata mundi Miserere nobis*: Bi aldis, eta bein *Dona nobis pacem*: Horduan Meza enzuten duenak erran bear du nik sinestazen dut lesu Kristo ene launa, gurutzean ofrezitu zinanean

munduko bekatuengatik aplakatu zinduela zeure Aita, eta bakeak egin zinduzela, aren, eta gure artean, eta horduan zinduen kondizioa axuriarena, duzula orai Aldareko Sakramentuan zaudela, baita manso izatea, eta sufrizea, atrebi gaitezen eskazera miserikordia, eta bakea. hau gure gauza guzietan bear dugu galdegin (partikularkiro zu errezebitu bear zaituenak) nola nik deseazen baitut, zu neure entrañetan sarzera: bada launa idukazu miserikordia guzas, barkazen, eta genzen dituzula gureganik gure bekatuak, eze honla izanen dugu bakea, anbat konbeni zaiguna gureki.

Meza erralleak erraten duenean: *Domine non sum dignus*. launa ez naiz ni digno, alaber Meza enzuten duenak erran bear du komekazeko, erran den bezala deseos erraten duela, launa nik nai nuke iduki sanduek duten garuitasuna zure errezebizeko neure entrañetan, baia orai ez naiz trebe, zeren senti baitut neure baitan, eztudala arrazio den garuitasuna, eta aparejua, zure Majestadearen errezebizeko, baia zure faborea-reki aparejatuko naiz onlako egunetako, orai kontentazen naiz deseo ematen didazun oneki,

eta onetako here ezaguzen dut ez naizela digno,
baia konfesazen dut Sakramentu sandu orretan
zaudela, zaradela poderoso ene arima onen sen-
dazeko, eta ondasun bear dudan guzia emateko,
nola munduan zenbilzanean sendatu baizinduen
Zenturioaren mutila, aren etxean sartu bage.
Argatik otoitz egiten drauzut ene salbazallea, eta
launa, daukazun nizas kuido gobernazen nai-
zula zure legearen, eta ordenanzen konformera,
defendazen naizula, eta librazen gaitz guzietatik,
eta remediazen naizula neure nezesidade, eta
gauza guzietan ematen didazula fabore, eta gra-
zia beti bizian, eta heriotzean kontenta zaitza-
dan launa.

ZORZIGARREN KAPITULOA

**Zer egin bear duen
Meza enzuten duenak
Meza erraten duenak
lesu Kristoren gorpuza,
eta odola errezebitu,
eta azkeneraño**

Sazerdoteak azkeneko orazioak erraten dituenean Meza enzuten duenak eskatu bear dio laungoikoari, hark eskazen diona, erraten duela launa Meza erraten duenak eskazen dizuna nik neure partetik otoitz egiten drauzut eman drazaguzun lesu Kristo gure launaren medios.

Gero erraten du, *Ite Missa est*, edo *Benedicamus Domino*. Horduan Meza enzuten duenak bear du laungoikoa, alabatu, eta egozten duenean Sazerdoteak bedeizioa erraten duela laungoiko, Aitaren, eta Semearen, eta Espiritu sanduaren bedeizioa jaitzi dedila zuengana, eta geldi dedila beti, bear du errezebitu humildadereki, eta kontentureki oroitzen dela lesu Kristok

juizioan egotziko duen bedeizioas onei, aren mandamentuak begiratu dituztenei, eta obra miserikordiasakoak egin dituztenei, eta aren mandamentuak begiratu ezituztenei egotziko dioten maldizioas, eta onesas oroiturik otoitz egin brazo, erraten duela: launa bedeizioa Meza erran duenak eman didanau zure izenean geldibedi eneki, eta bizi nadin ni zure zeruizuan, zuk nai duzun bezala alako maneras, eze nik ez merejiagatik dudan parte zuk juizioan zeure eskojituei, eta zeruizariei egotziko diotezunean, ala de la zaradenagatik ene launa, eta salbazallea. Eta eztidedila, yorere atra mezik bedeizioa errezebitu bage: onetan da kostunbre guzis gaistoa auniz lekutan atratzen baitirade Mezik Sakramentu sandua altxatu, eta bereala, eta berze bazuetan, ez ain fite atragatik, baia bai Sazerdo-teak Iesu Kristoren gorpuza, eta odola errezebitu eta bereala, hau klaro da dela gaizki, zeren Eliza Sanduak manazen du guziek enzun deza-ten Meza osorik, arik eta bedeizioa egozi arterai-no; bai, eta arrazio da, eztitezen atra arik eta luandone luaniseen Ebanjelioa azkenean leizen dena enzun arteraino: zeren onetako nai du Eliza

ama sanduak **erran dedin**. Eta ditu probetxu andiak Ebanjelio sanduau enzuteak, edo zein peligro, eta gaitzetatik librazeko, nola gero erranen baita, zeren Ebanjelio sandu onetan ematen zaigu adizera, nola laungoikoaren Semea egin zen gizon guziendako, berria ain ditxosoa, eta probetxosoa, eta munduan zebillenean gure onetan egin zuen ofizioa, izandu baizen argitasuna ematea, eta erakustea guziei zeruko bidea, eta fuerza, eta podore ematea demonioaren, eta berze esaien kontra biktoriareki atrazeko, eta laungoikoaren Semeak izateko, aren graziaren medios.

Meza enzuten duenak bear du akaba dedinean Meza, laungoikoari graziak eman, ezpada arte guti bates baizik here egin dion mertxedas zeren egun artan aurkendu baita Mezan, eta artan enzun baititu gure onetan Kristo gure launak bere bizian, eta heriotzean egin zituen obrak, eta misterioak.

BEDRAZIGARREN KAPITULOA

Zenbat eta zein andiak diraden Meza ongi enzutetik atrazen diraden probetxuak

Dirade auniz, eta guzis andiak Meza ongi enzuten duenak atrazen dituen probetxuak zeren da gauza ziertoa eze debozio guzietatik konfesazeas, eta komekazeas landara oberena dela Meza ongi enzutea justoen, eta laungoikoaren zeruizari diradenendako, dago klaro zeren egia da eze grazian daudenek obra on bat egiten duten horos erdesten dutela grazia leen zuten baino geiago, baia geiago erdesten dute Meza ongi enzuten dutenean, batas zeren berak Mezan ofrezizen baitu sakrifizioa, berzeas Meza erraten duenak ofrezizen baitu arengatik. Alaber laungoikoaren grazian dagonak obra on bat egiten duen horos erdesten du barkamentua bere bekatuengatik zor zuena, egiten duen ondasunaren konforme gutiago edo geiago baia geiago

erdesten du Meza ongi enzuteagatik nola berea-
la erranen baita.

Bai, eta bekatariarendako bekatuetatik atra-
zeko, eta anbat peligro, eta trabaju bekatuen
kausas dituenetatik librazeko gauzarik oberena
da Meza ongi enzutea, eta arrazioa da, zeren
bekatariak bearren duena bekatuetatik atrazeko
da laungoikoa urrikari dedin arzas usazen duela
bere miserikordia andias, eta dakarren urriki-
mentu, eta damu bear duena bere bekatues iza-
tera, eta ala barka drazkion bekatuak, eta
demon bere grazia onetako bada mediorik obe-
rena da Meza ongi enzutea; zeren gauza ziertoa
da eze gauza zeñes fiteago, eta geiago laungoi-
koa urrikarizen baita, dela Kristo gure launaren
medios, zein ofrezizen baitio Meza enzuten due-
nak bere merejitu ziskigun ondasun guzieki,
guziak baitauzki Aldareko Sakramentuan gure
onetan. Eta ala guregatik pasatu zituen traba-
juak, eta ixuri zuen odol guzia, daude oius laun-
goikoa urrikari dedin bekatarias, usazen duela
miserikordias, eta ala barka drazkion bekatuak,
eta hau obekiago egin dezan laun hau berau
dago otoitz egiten diola bere Aitari Mezakoan,

eta ofrezizen diola bere gorpuza, eta odola. Argatik bekataria nai baduzu bekatuetatik atra, eta laungoikoak barka drazkizun, eta dizun bere grazia, eta faborea konfesio bat ongi egiteko zoas Meza enzutera, eta ofrezi drazozu an ofrezizen den sakrifizioa, eta eska drazozu damu, eta urrikimentu duzula ar[en] kontra egin dituzun bekatu guzi[e]s: deseoreki, eta intenzioreki sines emendazeko, bekatuetatik, eta aien okasioetatik apartazen zaradela, eta aurrera aren zeruizuan bizizeko aren borondateareki gauza guzietan konformazen zaradela, laun onek nai duena egiten duzula; urrikari dakizun, eta barka drazkizun zeure bekatuak, lesu Kristoren amorekatik. Hau bear den bezala egiten duzula da gauza ziertoa, barkatu dizkizula zeure bekatu guziak zeren lesu Kristok zuregatik otoitz egiten dio bere Aitari barka drazkizun, eta ala aren partetik eztate faltarik, zuretik ezpada. Alaber berze Sakramentuak ongi errezebizeko lagunzen da auniz Meza ongi enzutea. Alaber guk bekatuengatik zor dugun penaren laungoikoa pagazeko ezta pagurik ain ziertorik, eta segurorik, eta geiago balio duenik nola baita ofrezizea Mezan ofrezizen den

sakrifizioa, baita Iesu Kristo, bere obra, eta ondasun guregatik bere bizian, eta heriotzean egin zitueneki, balio baitute mundu guzian zorduten baiño geiago, eta geiago konparaziorik bage. Eta ala Meza ongi enzuten duen egunean geiago pagazen du ez es baruzen den egunean, edo diziplinazen denean, edo berze honlako obrak egiten dituen egunean: zeren Mezakoan nola ofrezitzen baitiogu laungoikoari, Iesu Kristo ematen zaizkigun, hark merejitu zizkigun ondasunak, paga dezagun zor duguna geuren bekatuengatik: eta oeki batean juntazen ditugu guk geuren partes egiten ditugun ondasunak. Hau onla izanik alas, eta egun horos erorzen garadenean bekatuetan, eta ala zorraren azpian zerda gauza oberik joatea baiño Mezara, eta an aietatik librazea.

Bada erdesteko laungoikoarenganik geien inportazen zaiguna baita Espiritu sanduaren grazia ongi bizizeko, eta heriotze onbat izateko, eta onetako bear diraden ondasunak erdesteko, eta laungoikoaren serbizuan obetus joateko Sakramentu sanduak errezebizeas landara gauzarik oberena da, Meza ongi enzutea, eta an eskazea

dizkigun Aita eternoak Iesu Kristo bere Seme oneriziaren amorekatik.

Alaber arimak purgatorioan daudenak sokorrazeko laungoikoak libra dizan ango pena, eta trabaju andi aietatik, da gauza ziertoa, eze Meza errateas, edo erran erazizeas landara aien faboretan: mediorik oberena dela Meza enzutea, eta an ofratu Iesu Kristo aien, eta gure launa Aita eternoari, eta otoiz egin a[i]jek zorduten zorras paga dedin Iesu Kristok merejitu ziskigun ondasunetan, eta libra dizan pena, eta trabaju aietatik.

Alaber erdesteko laungoikoarenganik munduonetan bizizeko, bear ditugun gauzak, osasuna, hazienda, eta berze gauzak, mediorik obere-na da, Meza ongi enzutea, eta otoitz egin eman drazkigun Iesu Kristoren amorekatik on diraden bezala bienabenturanza erdesteko.

Bada librazeko anbat peligro, eta gaizetatik, eta tentazioetatik bekatuan herorzeko anbat maneras, egunoros demonioak, munduak, eta aragiak, prokurazen baitute beren partetik herori gaitezen, eta berze gaiz, eta desgraziarik asko egunoros gerta baitakikegu, biziaren osasunaren

honraren, eta haziendaren kontra, zeñetatik ezin yolako maneras libra baikaitezke laungoikoaren faborea bage: remediorik oberena da Meza enzutea, presentazen garadela Iesu Kristo gure salbazallearen aurrean, eta eskatu libra gaizan gaiz guzietatik ala arimaren, nola gorpuzaren, eta munduonetan ongi bizizeko kontra diradene-tatik, zeren hau ongi egiten dela launau atrako da gure fabore librazen gaituela gaiz guzietatik, eta Aingeru sanduak launau akonpañazen dute-nak atrako dirade gure faborazera, demonioa-ren, eta berze etsaien kontra, eta ala atrako garade biktoriareki.

Azkenean guzis auniz lagunzen da Meza ongi enzutea fiteago, eta obekiago erdesteko laun-goikoarenganik eskazen diskiogun gauza guziak. Emendik atrazen da nola al dakienak, bear luke-la egunoros Meza enzun andik atrazen diraden ondasun, eta probetxuengatik.

Bigarren partean, eta zorzigarren libruan, non eskribazen baitirade gauza señalatuak egi-nikakoak biktoriako monasterioko frailen denbo-ran kontazen da exenplo bat konsiderazio andi-takoa, eta da manera onetan. Erregia Portugale-

koa doña Isabel izandu zen laungoikoaren zeruizari andia, zuen limosnero bat, zeñek repartizen, eta ematen baizituen Erregiaren manus limosna andiak jende bearrei, Errege don Dionis aren Senarraren paje batek inbidias erran zion Erregeri, dakiela orren Majestadeak eze Erregia andrea dagola afizionaturik bere limosneroas konbeni den baiño geiago: Errege espantatu zen; etzuen sinestatu xoil, baia gelditu zen kuidadotan: ematen ziola, zer pensatu, determinatu zuen erran zionagatik illzera bere emaztearen limosneroa, baia disimulatuago egiteagatik, loan zen egun artan berean saldi gañean kanpora, pasatu zen galzina labe baten aldetik, non ari baizira gizon bazuek labeari su ematen, onetan ari ziradenei erran zioten sekretuan, eta manatu zituen eze bere jauregiko mutil bateki igorriko ziotela erratera ea egin duzuen Erregeak manatu zinduztena, eta hau onla erran, eta bereala egozi zazue labera, zeren ala konbeni zela, respondatu zioten puntualkiro eginen zutela aren Majestadeak manatu bezala. Biaramun goizean, igorri zuen Erregek bere emaztearen limosneroa mandatu oneki, baia laungoikoak nai izandu

zuen libratu peligro onetatik manera onetan. Gizon hononek zuen debozio akostunbrazen zuena egun oros Meza enzutea, zioaiela bada bere manatu zizaiona egitera, eta pasazen zela Elizako atari batetik jozuten ezquila adi zezaten Meza erratera zioaiela Sazerdotea, nai zuenak sartu Mezaren enzutera: bere kostunbre onareki kunplizeagatik Erregiaren limosneroa sartu zen Elizara Meza enzutera, Meza enzuten zegon bitartean, deseoreki Erregeak jakin leen baio leen il zen, igorri zuen berze mutila inbidias abisatu zuena, eta nola ezpaizuen kuidadorik iduki Elizan sarzeas, eta ez Meza enzuteas baizik, leen baño leen bere jaunari il berria eramoko ziola joan zen leenik yon ere gelditu bage. Galzina labera eldu zen bezala erran zioten an ari ziradenei, ea egin zuten Erregeak manatu zituena. Eldu zizaizkion bereala, eta egozi zuten labera, eta an akabatu zen, berzea kulparik etzuena, bere debozio onareki kunplitu, eta joan zen bere mandatuaren egitera eldu zenean erran zioten labeari su ematen ari ziradenei Erregek igorzen niauk jakin dezadan, ea egindu zuen, hark manatu zindustena, eta nola inbidias akusatu zuena

joan izandu baizen leen, eta labera egozi baizuten, respondatu zioten baiez. Ioanzen respuesta oneki Erregegana ikusirik hau bizirik, eta ikasirik nola berzea ill zen, informaturik ongi negozioas aurken duzen gaizki, eta falsokiro akusatu zuela Erregia, eta aren limosneroa, eta ala kulparik etzuena Elizan sartu Mezaren enzutera, eta Sakramentu sanduaren adorazera, eta ala laungoikoak libratu zuela, eta berze bellakoa inbidioso falsokiro akusatu zuena ala Erregia, nola aren limosneroa bere bekatuaren pena, eta gartzigutan gartzigatu zuela, eta ala ez Erregia andreak, eta ez gizon onek zutela kulparik.

San Antonino Florenziakoak eskribazen du, atra ziradela lai egun bates, bi lagun ziudade batetik, kanpora plazer arzera heizara, ohetatik batak iduki zuen kuido Meza enzuteas, eta berzeak ez, ziazela bada biak junto bideas: asizen denbora nastekazen aizes, eta ziazen odeiak kargatus egiten zituela ortosak ain andiak, eta oñazturak, eze baizirudien munduak ondatu bear zuela. Onetan enzun zuten oiu bat aizean, erraten zuela, emok, emok, gelditu ziraden espantaturik, eta arriturik, baziazan bere bideas,

honla ziazela herorizen ozmiarri bat, eta eman zion Mezarik enzun etzuen desditxatuari, eta gelditu zen illik. Berze laguna gelditu zen ain espantaturik, eta kasik juiziorik bage, etziakiela zer egin: pasatu zen aurrera bere bideas honla ziala enzun zuen berze oiu bat, erraten zuela emok, emok, baia bereala enzun zuen berze oiu bat, erraten zuela, ezin ziroketat, zeren enzun dik, *Verbum caro factum est*, baizen erratea, egun artan enzun zuela Meza zeren Mezaren azkenean erraten da luandone luanes Ebanjelistaren Ebanjelioa non baitaude eskribaturik, itz ohek: zeñetan adizera ematen baizaigu nola laungoikoaren Semea egin zen Gizon, zeñen medios libratu bear baitugu gaiz, eta peligro guzietatik eta erdezi ondasun guziak. Argatik erranuen ez lukela Mezatik yorkere atra bear Ebanjelio sanduau enzun bage.

Zesariok kontazen du peregrino bat zerizola Binando, juanzela berze lagun batzueki erromerian Ierusalena, gertatu zen eze Ierusalena eldurik onen lagunek Meza enzun, eta determinatu zuten partizera Bazkoa erresurrezioko egunean, Binandok erran zioten lagunei egun Bazkoa

eguna da, arrazio da egun Sanduonetan gauden emen, eta ofiziak enzun dizagun. Etzuten nai izandu baizik partitu ziraden bereala, gizon honau gelditu zen egunartako ofizioak enzuteagatik, biaramunean partitu zen lagunen atzean, juntatu zizaion gizon honratu bat zaldi gañean zioala, solas eman, eta erran zion nondik zatoz gizon hona orla zeurori bakarrik, respondatu zion lerusalendik nator lagunak nai nuen geldi zitezten egun arteraño, eta etzuten nai, eta noaie neurau, zaldi gañean zioanak erran zion igan zaitzez ene zaldionen anketan, igan zen bereala, eta egun artan berean ezarri zuen bere hiriaren aldean, eta erran zion Iesu Kristori emozkiozu graziak zein honratu, eta zeruizatu baituzu egun Meza enzuteas, eta ofizioak enzuteas, eta onengatik utzi baitituzu lagunak, eta zeren igorri bainau ezarri zaizadan ain bide urrutitik egun bates zure errian. Hara non den zure etxea zoas, eta erran drazotezu laungoikoak zure baitan egin duen marabilla ain andia. Aidek, eta adiskidek, ikusi zuten bezala erran zioten, non dituzu lagunak, respondatu zioten, egun goizean nengon lerusalenen, eta aiek atra ziraden atzo, ni an

utzirik, eta geros eztitut ikusi, baia etzuten sinestatu, aitzetik erraten zioten, gizon oni heratu zaio, erran dezala egun egonik Ierusalenen, datorrela ain bide urrutitik. Nola batek, eta berzek erraten baizioten heratu zaio, joan zen sobratu zizaion diruareki luandone lakuera, eta andik etorri zen berze lagunak Ierusalenetik etorri baino len. Andik denbora auniz pasatu eta etorri ziraden lagunak, hirikoek ikusi zitusten bezala erraten zioten, Binando Bazkoa biaramunean etorri zen, eta erran draugu zuek Bazko egunean partitu zinatela Ierusalendik hura anutzirik, eta eztugu sinestatu. Respondatu zioten baiez, hark erran ziskioten guziak ziradela egiak, oneki eman zioten sineste, eta barraiatu zen marabilla hau herri aietan guzietan, eta laungoikoa alabatu zuten.

Beda honratuak Ingalatierrako historian ogei eta bigarren kapituloan eskribazen du Imma zerizon mutil gazte bat, batalla batean zauritu, eta artu zutela preso, eta eramo zutela kautibo, sendatu zen bezala ezarri ziskioten kateak, eta grilloak, eta egunoros goizeko bedrazi horduetan, berak laxazen, eta erorzen zizaizkiola, eta

geldizen zela libre, onen kausas aunizek nai zutela beren etxetan iduki, eta ala izandu zuela auniz laun, eta nagusi. Batek ikusirik nola laxazzen zizaskion grilloak, eta kateak, eman zion libertatea, leen juramentu arturik igorriko ziola biak igualatu ziraden kantidade bat erreskateagatik, loan zen bere errira, eta igorri zion, igoalatu ziraden kantidade erreskateagatik. Iakin, izandu zuen, eze aren Anaie sazerdote batek egunoros arengatik erraten zuela Meza, eta Sakramentu sandua altxazen zuenean genzen zizaizkiola loturik zeuzkien burniak, eta ala geldizen zela libre nondik etorri baizizaion libertatea izatera.

AMARGARREN KAPITULOA

Zer egin bear den Mezakoan, eta nola egon

Meza enzuten duenak lenbizikorik egin bear duena Sazerdotea, Sakristaniatik atrazen den bitartean Meza erratera, da, otoitz egin laungoikoari demon bere faborea, eta grazia Meza ongi enzuteko, aren dibina Majestadeari agra dakikon bezala, erraten duela. Iesu Kristo ene launa suplikazen drauzut eman drazadazun zure faborea, eta grazia egoteko Mezan, konzienzia garuiareki, atenzioreki, eta erreberenziareki, zuri agradazen zaizun bezala, oroitzen naizela enegatik zeure bizian, eta heriotzean egin zinduzen ondasunes, eta pasatu zinduzen trabajues.

Bigarren egin bear duena da egon al dagien debozio, eta atenzio guziareki. Ezta egon bear arrimaturik, eta ez belauriko solamente belaurik bates, baizik bies, eta ez minzazen dela bata berzeareki, eta ez alde batera, eta berzera begirazen duela, zeren baita miramentu guti, eta

gaizki agiri den gauza honla egotea Iesu Kristoren aurrean. Irurgarrena, ez izanagatik gauza gaistoa orazio erratea errosario, eta berze itzes erraten diraden orazioak, guzis da obeago ohek utzirik egon biotzas pensazen, eta konsiderazen duela Mezan diraden misterioak, nola adizera eman baita tratatu denean zer egin bear duen Meza enzuten duenak leenetik asi, eta azkeneraño: zeren honla enzuten da obekiago, eta Elizak nai duen bezala. Biaie konsideratus erran diraden misterioak, eta Sazerdoteak erraten ditueanean itzak Meza enzuten duenak adizen dituen bezala. Latinik adizen badu, biaie horduan bere baitan erranes biotzas Sazerdoteak erraten duena, manera onetan erraten duenean, ni bekataria konfesazen naizaio laungoikoari, eta aurrera konfesazen duela dela bekataria. Alaber Meza enzuten duenak egin bez hura bera. Eta Sazerdoteak alabazen duenean laungoikoa, edo eskazen dionean konbeni zaiguna alaber Meza enzuten duenak, alababez, eta eska brazo, hark bezala, eta ala berze gauzetan biotzas bere baitan sekretuan, eta ez itzes berze Mezan daudenek adi dezaketen bezala. Latinik eztakienak,

eta ala adizen eztuenak zer Sazerdoteak erraten duen beuka intenzio, eta deseo egiteko Sazerdoteak Elizako ministroak egiten duena. Eta oratioak itzes erraten diradenak, eta Salmoak Penitentsiaskoak utzi biz berze denboretako, eta yolako maneras eztezala utzi ofrezizeko Mezako sakrifizioa. Eta komekazea biotzas, eta deseos leen erran den bezala: zeren ohek egiten dituela ongi izanen du parte Meza enzuten duen horos, Iesu Kristoren obra, eta ondasunetan.

Adbertizen da, eze Meza enzuten duenak eztuela erran bear itzak berze Mezan daudenek adi dezaketen bezala, baizik bere baitan baraxeko, zeren Meza erraten duena, eta ez berzeak estorua eztizan.

Nola bear den Mezan egon, lenbizikorik, erranen da Meza kantatuan, gero errezatuan. Meza kantatua misale Erromakoak erakusten digunaren konforme bear da enzun bazutan txutirik, eta berze aldi bazuetan belauriko, berze bazuetan jarririk, sazerdotea atrazen denean sakristia-tik, eta erraten duenean: *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti judicame*. Eta konfesioa, eta berze lenbiziko itzak, arik eta Aldarera igan arte-

raño, egon bear da belauriko gero asizen denean Mezan, eta erraten: *Kyrie eleyson, Christe eleyson*, jarririk. Gloria kantazen denean txutiturik, eta alaber orazioak erraten diradenean, urte guzian: barur egunetan, Garizuman, Karta denboretan, eta Abenduko astregunetan kantazen diraden orazioes landara: zeren ohetan egon bear du Meza enzuten duenak belauriko, eta alaber requiem Meza kantazen denean, bijilietatik bear dirade atra Bazkoa eguberri bezpera, eta Bazkoa Garizumakoarena, eta Espiritu sanduarena, zeren egun ohetan bear da egon txutiturik berzetan bezala.

Epistola bear da enzun jarririk, eta alaber ala dagoke arik eta Ebanjelioa asi arteraño.

Ebanjelioa bear da enzun txutirik solamente bear da jarri belauriko luan done luaniszen Ebanjelioan, itz aiek erraten diradenean, *Et verbum caro factum est*. Eta San Matheoren Ebanjelioan, itz aiek erraten diradenean: *Et procedentes adorauerunt eum*. Eta Garizumako laugarren asteko asteazkenean leizen den Ebanjelioan erraten diradenean itz aiek, *Et procedens adorauit eum*. Eta pasioa leizen denean erraten denean, *expi-*

rauit: Zeren ohetan Ebanjelioa erraten duena jarrizen da belauriko alaber bear du Meza enzuten duenak, eta jaiki Sazerdotea jaikizen denean.

Kredoa kantazen denean bear da egon txutiturik solamente erraten denean: *Et incarnatus est de Spiritu sancto & homo factus est*. Meza erraten duena jarrizen da belauriko, alaber bear du jarri belauriko Meza enzuten duenak, eta jaiki Sazerdotea jaikizen denean. Kredoa akabatu, eta arik eta prefazioraino dagoke jarririk, prefazioa bear da enzun txutirik, arik eta asi arteraino erraten: *Sanctus, sanctus, sanctus*. Zeren horduan bear da jarri belauriko. Eta ala egiten dute gaizki jarririk egoten diradenek, nola asko egoten baita jarririk: *Sanctus sanctus*. Erranagatik, bai, eta honla egoten baitirade arik eta Meza erraten duenak Hostia konsagrazeko eskuetan artu arteraino, ezta anbat etxeden bear baizik *sanctus*, enzun ezan bezala bear da jarri belauriko, zeren horduan Aingeru sandueki batean bear du Meza enzuten duenak konfesatu, eta alabatu Trinitate sandua erraten duela Sandua, sandua, sandua, zarade launa Aita, eta Semea, eta Espi-

ritu Sandua, sandua izateas anbat preziazen da laungoikoa, eta ala gogotik, eta plazer arzen dugula geuren baitan erran bear ditugu itz ohek, eta bedeikatua da launaren izenean datorrena, eta etxeden, honla munduaren salbazallearen, eta zeruko Errege, eta launaren etorzeari Aldare-ra, ofrezizeko sakrifizioan bere Aita eternoari. Bada gauza ohek arrazio da egin ditezen belauriko daudela, eta honla egon bear da arik eta Meza erraten duenak Iesu Kristoren gorpuza, eta odola errezebitu arteraino. Gero dagoke jarririk arik eta azkeneko oraziak erran arteraino, zeren ohek bear dirade enzun belauriko, lenbiziko oraziak bezala, han erranden denboras landara, bedeizio Meza erraten duenak azkenean egozten duenean bear da egon belauriko, ala Meza kantatuan nola erreztatuan egiten dute gaizki, bedeizioa egosten denean jaikizen diradenek.

Meza erreztatua guzia bear da enzun belauriko, Ebanjelioas landara, solamente bear da Ebanjelioan belauriko jarri, luandone luaniszen Ebanjelioan erraten denean, *Et verbum caro factum est*, eta san Matheoren Ebanjelioan erraten denean, *Et procidentes adorauerunt eum*, eta

berze erran denetan. Meza kantatuetan, nola bear den jarri belauriko, Sazerdotea jarrizen denean, eta jaiki hura jaikizen denean, jakinika Konzilio Tridentinoak auniz konbeni dela, Kristio fielek dakiten zer den Meza, eta nola bear den enzun, eta zerden han ofrezizen den sakrifizioa, eta nola bear den ofratu, eta berze misterioak, manazen ditu arimes kuido, eta kargu dutenak, Igandetan eta laietan Mezakoan deklarazoten zerbait beren hirikoei partikularkiro han ofrezizen den sakrifizioaren misterioak, eta alaber manazen du Sinodoak lenbiziko libruan, irurgarren kapituloan, zerengatik Latinik eztakienak, eta leizen, nondik jakinen du, erakusi ezpadrazote? eta ez jakitetik dator anbat kalte, eta dainu, eze auniz baitoiaie Mezara, eta ezpaitakite zertara, eta ez zer den Meza, eta zer den han ofrezizen den sakrifizioa, eta nola bear den ofratu, eta berze gauzak, eta ala daude ilak bezala biotzas den bezanbates, eztutela obratan ezarzen, Fedea, Esperanza, eta Karidadea, eta berze gauzarik asko, eginen bailukete baliakite: eta ala Mezatik atrazen dirade, ez anbat probetxureki nola atrako bailukete baliakite. Zein da Kristioa

baliaki nola Kristo gure launa Meza erraten den horos jaizizen dela zerutik Aldarera, zeruan geldizen dela, eta Mezan daukagula presentean geureki etorririk gure amorekatik, eta guri ondasun egiteagatik miserikordias, eta ondasunes beterik, eta deseoareki, eta podoreareki berareki munduan, ibildu zenean, idukitu zuenareki, guri geuren bekatuak barkazeko andiak, eta auniz izanagatik: ezpailuke alabatuko, eta adoratuko, eta graziak emanen laun ain onari egiten dizkigun, ondasun, eta mertxedengatik: eta ez pailuke sartu nai bere biotzean, eta onerizi bere entraña guzies, eta zeruizatu nai luen gauza guzietan. Zein lizate atrako bailizate Mezatik han ofrezizen den sakrifizioa ofratu bage alas, eta artara datorrenean zerutik aldarera, ofreziz drazoten bere Aita eternoari, bere merejitu zizkigun obra, eta ondasun guzieki: eta aren medios otoitz egin drazogun barka drazkigun geuren bekatu guziak, eta sokorra gaitzan geuren nezesidade guzietan erremediazen gaituela guzietatik, eta dizkigun geuren arimen salbazeko, bear ditugun gauza guziak. Gauza ohek guziak, eta berze[r+t]ik here bai eginen lituzke-

te baliakizkite orai erran diraden misterioak. Argatik Apezek, eta Bikarioek edo, edozein pertsonak baitute arimes kargu egin bezate Konzilioak, eta Sinodoak manazen duena erakustean Igande bates misterio bat, berze bates berze bat, eta ala berzeak, eze hau egin batedi bear den bezala arte guti bates baizik ezpada here da gauza ziertoa aurkenduko dutela probetxua beren karguko dituztenetan, eta konfesioak, eta komekazeak, eta ondasun guziak eginen dituztela, obekiago.

*laungoikoak dituela eskerrak,
eta alabanzak.*